



ფასი 20 კაპ.

№ 12 (15)



ა. ვ. ლუნახარსკი.



სახელმწიფო:

მეთაური—თეატრის მენეჯერი:  
იოსებ იმედაშვილი—ხილად და ხილად: ხალხური  
სიმღერები.

სიტყვათა მწიგნობარი:

- დ. თურქული—გარიგებები მცოდნეები;
- ნ. გენცალაძე—ფიქციური;
- ნ. ჩხენკელი—სიცოცხლე თუ სიკვდილი;
- ა.მ. ქელიძე—საბავშვო მწერლობა: იმარ ხანი,  
საილი, ჯეჯელი ელენი.

თეატრი:

ლელი—სეზონის თავი და ბოლო;  
ნინო ყიფიანი—ქვიზების თეატრი.

მუსიკა:

ალ. თაყაიშვილი—მუშა ალბომი! (ნოტებით)  
კრიტიკა-პროგრამა:

ბიჭი. თევზაია—ქართული ლიტერატურა;

კაიხუა პელი—რაფაელ გვერდები;

ი. არიშაიელი—უ. მახარაძე;

გოგონები:

ა. ლუნაჩარსკი—ერეკლე დამკვეთი;

კ. თაყაიშვილი—გ. ნინოშვილი;

პროგრამა-თავისდათავადი:

ივ. რამიშვილი—გ. მკვლევარი;

საინტელექტუალური:

ვ. ლომთაძე—ქართული „ია“ და „სიმბოლო“  
„ინცი“.

რეცენზიები, ქრონიკა, ხუროთმოძღვრება.

ამხ. გ. თაყაიშვილის საპასუხოდ, ამასთან ერთად გიგანებით ქუჩა „თეატრი და ცხოვრება“-ს ფონდის გასაძლიერებლად—ხუთ (5) მანათს.—ზოლოდ მონდა შევეციხოზო ჩემ ძვირფას ამხანაგებს: ე. ნინიძეს, ლავრ. კორძაბიას, მ. გაბისონიას, ივ. ჩხიკვაძეს, გურ. ტინცაძეს, მ. მორჩილას, ნიკოლ. გამკვეთიძეს და კალ. გამკვეთიძეს—შეიტანეს თუ არა—ხუთ-ხუთი მანეთი, თანახმად გამოწვევისა, და თუ ჯერ არ შეუტანიათ—მე ხელმწიფედ ვაცანებ მეგობრულად—როდისა? როდის!? ნათქვამია: სანამ პეტრე მოვიდა პავლეს ტყავი გააძეგრეს.

ველით და ვიღვლივებით.

თქვენი მეგობარი ილიკო ხაჭავაძე.

ძუკუ ლოლუას კონცერტები გაიმართება ამ მოკლე ხანში.

კონსტანტინე კეიხიანი „არჩული ლექსები“-ს წიგნი დაბეჭდა და გასასყიდად გამოვიდა. წიგნში სხვათა შორის მოთავსებულია პოემები „მოგზაურობა ანთებით“ და „რიონის აპოლოგია“.

ვიგილთ მწერალი სურათები ავაკისა და შოთა რუსთაველისა, „კოდანა“-ს გამოცემა. შოთას სურათზე აღბეჭდილია ავაკის ლექსი, ხოლო ავაკის სურათზე ავაკისვე ანდერძი ახალგაზრდობისაღმძი. ორივე სურათი სუფიად არის დაბეჭდილი, კარგს ქალაღზე.

სახალხო მომწიფრალთა და ლოტბართა კონკრეტულია მუთხანისში.

სახალხო მუსიკის მოყვარული საზოგადოება ა. წ. იგნისის 24 ქ. ქუთაისში კონფერენციამ იწვევს სრულიად საქართველოს რჩეულ ხალხურ მომღერლებს, უნობლო მუსიკოსებს და ლოტბარებს. თავის მხრივ გაგეოზა ასახელებს იმ პირთ, რომელთა დახმარება ამ კონფერენციამ აუცილებელია: მ. ბლანჩიძეს, პიროუ. დ. არაყიშვილს, კ. ფოცხვერაშვილს, ია ვარგარეთელს. მოპატეფებულია:

აფგანეთიდან: განათლების კომისარიატის 3 წარმომადგენელი;

სამურზაყანო: გრ. მაროანი, მ. ეშბაია.

ბათომიდან: განათლების კომისარიატის 3 წარმ., მელ. კუხიანი;

ქობულეთი: ფუზარა კომიტეტის 3 წარმომადგენელი.

გურია: ნესტორ კონტრბე, ძმები ჩველიშვილები, ვ. სიმონიშვილი, ძმ. ერქომაშვილები, ალ. მახარაძე, ალ. ჭურჩია, ილიკო ჯაყელი, მ. ნაკაშიძე, ტელ. გურიელი;

სამეგრელო: ვლ. ხოშტარია, ლ. ბაბილუა, ექ ანდრო პატარია, ძმ. ბერულავები, რაფ. ჭანტურია. აქსენტი ავაქიძე, არ. ლევსია, პ. ლევსია, ანტ. ხოქლაძე, რემა შეღვეგია, ნ. ქიანტიძე, კ. კილასონია, ვ. ხახუბია, კიწი გეგეჭკორი, ანდ. ქალაქანიძე, ი გუგუშვილი, გ. ბოკერია, ა. პეტრენავა, კირ. პაქკორია, ბონდო მიქელაძე, ვლ. ნაჭყებია, გრ. და კობე ფალავანი, ქ. ფალავა;

იმერეთი: ლევაგა და კახაძე, სანდრო კავსაძე, რაფ. ხუნდაძე (უნობლო მომწიფრალი), მ. ბარამიძე, მ. შარაშიძე, კორ. მალრაძე, აქვ. მეგრელიძე;

კახეთი: დედას ლევანა მისი დამქაში ალექსათი, არშინაშვილი, სოსო ჯაბაძე, ალ. მისურაძე, მოლოდინაშვილი, ჩარკვიანი.

ქართლი: დები თარხნიშვილი, მის. კავსაძე.

სვანეთი: განათლების კომისარიატის წარმ.

მოწვეულ პირთა გზის ხარჯს, ოთახს და სასმელ-საქმელს გაგეგობა კისრულობს. გარდა ამისა, კონფერენციას დაესწრებიან ახალციხის, ახალქალაქის, ცხინვალის, თელავის, სიღნაღის, დღუშეთის, სამტრედიის და საქართველოს ყველა დამა-ქალაქების სწავლა-განათლების განყოფილებათა წარმომადგენლები. თავისი წარმომადგენელი უნდა გამოგზავნონ ყველა ფილიალურ განყოფილებებში.

ქუთაისის ხალხურ მუსიკის მოყვარულ საზოგადოების გაგეგობის თავმჯდომარე ნიკო ლორთქიფანიძე წყერნი: სახალხო პროფბიუროს თავმჯდომარე ა. ჯგჯაძე;

სახალხო ლოტბარი ძუკუ ლოლუა,

სახელმწიფო ბანკის დირექტორი ივანე პურადაშვილი.

გაგეგობის მდივანი მუსიკალურ ტენნიკუმის გაგეგ ი. ავაშიძე.





1910—1924

წელიწადი XIV

№ 12

შანს 20 ქ. ნოვრ.



**„თეატრი და ცხომარება“**  
 ყოველკვირეული ხუროთბძიანი  
 ჟურნალი.  
 რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქარ-  
 თული თეატრი—სასახლის ქ. № 5,  
 „ახალ კლუბის“-ს ეზოში.  
 ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია  
 „ოქატრი და ცხომარება“,  
 იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, მომხიბვა, მუსიკა, მხატვრობა, ქანაქობა, საგოგამოებრივი სემპრება.

დაარსდა 1910 წ.

ივანის 22

გამოქვეყნდა 1924 წ.

# ს ა დ ლ ე ი ს კ

**თხიტიზა-** თიბათის 12-დან ტფილისში დაიწ-  
**ვამდა.** ყო სრულიად საქართველოს მსახიობ-  
 თა ყრილობა.

სიანს ქართველი მსახიობი უფრო ფხიზლად  
 ეკიდება თავის მდგომარეობას.

ყრილობაზე ბევრ საკითხის შორის აღიძრა  
 ღღურაგვლთა შესახები საკითხიც.

აქ უკვე „ძეგლი“ და „ახალი“ კი არ დეტა-  
 კა ურთი-ერთს, არამედ **ხაზე** და **სული**, ფორმა და  
 იდეურობა ფორმისთან ერთად დაუპირისპირდა  
 ერთმანეთს.

პირველს მესვეურობს ღღურაგი, მეორეს მთე-  
 ლი ქართული თეატრი.

და **წოგადის** სახელით, პირადის ყინით, პი-  
 როცეული ალტყინებით ფეხქვეშ სთელავენ სწორედ  
 ამ **წოგადს**, **საქვეყნოს**.

ამის გამო უნიჭიერის ძალნი დასის გარედ  
 რგბინან, ბევრი უნიჭო სახელმწიფო უღუფთით იკეც-  
 ბება, ხოლო საწოგადილება ნამდვილი თეატრის  
 ნაცვლად უმიზნო ძიების ნასუფრალის სინაბარის  
 რგბინა.

ამას ბოლო უნდა მოეღოს.  
 უნდა მოხდეს თვითგანწმენდა.

საქიროა ქართველი მელპომენის მსახიობთა  
 ერთ ოჯახში გაერთიანება, ნიჭიერ ძალთა შემოკრე-  
 ბა, აქედან ყოველი მიმდინარეობის, ყოველი ფერის  
 გამოჩენა—სასოგების შიანმერგველი და იმედის  
 ცისარტყელი, თორემ...

† „დაპირილ ირემსა სისხლი სდის,  
 ნუკრი ცქრაილებს!...“

## ხილად და ხილად

**სასაუფო სიმღერები**  
 მიზეზ-მიზეზ დის მარული აკლიოთ.—ეს იტქ-  
 მის საერთოდ ჩენი ხალხური შემოქმედების, კერ-  
 ძოდ ხალხური სიმღერების შეკრება-ჩაწერვის შე-  
 სახებ.

ვერ იქნა დღემდე ამ საქმეს თავი რივიანდ  
 ვერ დაუვდეთ: ხან რა ნაკლი დაჰყვებო, ხან რა.

თითქმის ორმოცი წელიწადი სრულდება, რაც  
 რუსთა მეფის ბარონობის ხანაში პირველად ქართ-  
 ველმა ერმა მოისმინა თავისი მშობლიური ჰანგები,  
 ხალხურ გუნდისგან შესრულებული.

ეს დღე საქმე დაიწყო არა მუსიკოსმა, მაგრამ  
 მუსიკის დიდმა მოყვარულმა ღამე აღნიშვილმა.

ამ პირველი გუნდის ტკბილმა ჰანგებმა უფ-  
 ბარასაგით იფეთქა და ნამდვილი რეგოლიუცია  
 მოახდინა ჩენი მუსიკის თვითლორძინებაში.

მის შემდეგ საქართველოს სხვადასხვა კუთხე-  
 ში წარმოიშენენ ხალხური ლოტბარნი საქუთარი  
 გუნდებით: სანდრო და მიშა კასაძენი (ქართლ-კა-  
 ხური, მასთან ყველა კუთხის), ძეგლ ლოლუა (და-  
 სავლეთ საქართველოს, უმთავ. მცგულელი), დები თარ-  
 ხნიშვილები (ქართლური), ჩავლეშვილები (გურული),  
 ალ. შისურაძე (კახური) და სხვ.

ყამთა სიაგით შემოიკოლმა ხალხის სულმა  
 გაიღიბა, მაგრამ ერთი მილიანი ნაკადი მაინც ვერ  
 შეიქმნა.

დღემდე თუ რამ კეთილმოდა, კერძო თაოს-  
 ნობით.

ყოველი კუთხის შვილი თავისებური განკერ-  
 ძობული გუნდი გამოდიოდა.

ბოლოს—ნამდვილი ხალხური მუსიკის ნაც-  
 ვლად ხელთ შეგვჩაგვანასაქართველი სახის ლოტ-  
 ბარნი, რომელთა უმეტესობა ან ეროს ადგილს გა-  
 იყინა ანუ ხალხის თავისებური შემოქმედება საკუ-  
 თარ ჩარწოში ჩააწყვედა.

ნამდვილი ხალხური სიმღერა-გალობლის მცო-  
 ლნენი-კი ან უკვე გაჰქრენ, ან და საღდაც მივიწ-  
 ყებული არიან და ღამის არის ხალხის სულის დი-  
 დი საუნჯე სამარეს ჩაიტანონ.

მათის სახელით-კი ზშირად გადაგვარებულ-შე-  
 რყენილ სიმღერებით გვიმასპინძლებიან.

ყოველივე ეს ნამდვილი ქართული ხალხური  
 შემოქმედების სახეს ვერ გვაძლავს, სრულ სიმინ-  
 დის ცვალს ვერ აჩვენებს.

ამ ნაკლის შეგსება ვანუჭობაზეს ქუთ. ხალხურ  
 მუსიკის მოყვარულთა საზ-მასს, რომელიც ამ თვის  
 გასულისთვის ქუთაისში იწვევს ხალხურ მომღერალ-



თა, ლობტარია და მუსიკოსთა კონფერენციას, სადაც სასულიეროს სიმღერა-საკრავებით უნდა გამოცხადდნენ მთელი საქართველოს ძველი, ცნობილი მომღერალნი.

აქ გაიმართება მოხსენებანი, კონცერტები, გრამაფონზე ან ნოტებზე გადიდება სიმღერები და სხვა. მზანი დიდა, საშვილიშვილო საქმის საძირკვლის ჩამყრელი და სასარგებლო, თუ მართლა ველირსებით სრულიად საქართველოს ნამდიდრ ხალხურ მომღერალთა ყრილობას.

კონფერენცია არ უნდა იყოს ცალმხრივი, კუთხური, თორემ ისეთივე უფერული, ჩვენნივე გამაზნობარუბელი გამოვა, როგორც აქამდე გამართული ი. წ. „ეთნოგრაფიული კონცერტები“.

დროა, ამავე კონფერენციამ შექმნას ერთი მთლიანი სრულიად საქართველოს ხალხურ მახიმღერეთა გუნდი, რომელიც დროთაღწერად, ხანგამოშვებით მოივლის არა მხოლოდ საქართველოს, არა-

მედ მგზობლ რესპუბლიკებს, რუსეთსა თუ უცხოეთს და უჩვენებს ჩვენი ხალხური სიმღერა—მუსიკის საუნჯეს.

ამას კი უდიდესი მნიშვნელობა ექნება როგორც ჩვენთვის, ჩვენი სულიერი ამაღლება-განმტკიცებისთვის, ისევე ხელოვნების, მუსიკის ყველა მოყვარულისათვის.

ეს ნივთიერადაც არ იქნება ჩვენთვის საზარალი.

ხალხური მუსიკის ნაშთები დროით უნდა ჩაიწეროს და წინა თაობის ნაკლი შეივსოს, თორემ უწყალო უმთავსოა სპობს.

თუ ჩვენი ხალხური მუსიკა—სიმღერა-საგალობელი—სრულიად არ გადავიღეთ, უდიდეს დანაშაულს ჩავიდინებთ არა მხოლოდ ჩვენი, არამედ საერთოდ კაცობრიობის სამუსიკო ხელოვნების წინაშე.

იოსებ იმედაშვილი.

## რ ა უ ლ ე ნ გ ვ ე ტ ა ა ე

რ ა უ ლ ე ნ გ ვ ე ტ ა ე . ვ ი რ ე ბ ის მ ე ხ ი ა . ლ ე უ ქ ე ბ ის პ ი რ ვ ე ლ ი ტ ო მ ი . ტ ფ ი ლ ის ი . 1924 . გ გ . 93 ფ . 1 მ ა ნ .

რადღენ გვეტაემ თანამედროვე პოეზიაში სდება როგორც ეფიქური კომპი. არ იქნება გადამეტება, რომ ვსტყვათ: მას არ ჰყავს ცალი როგორც ორიგინალისტს. ის არ დასტრიალებს ევროპის პოეტებს, ის უფრო თვისი გულის სიტყვაა. მისი ლექსები მაგარი და მეხივით მქუხარია, როგორც თვით გვარია: გვეტაემ რადღენ. ის უმჯელოდ ქართველი პოეტია, რომელსაც ამძიმებს თვითიველი გადახედვა საქართველოს. ის ძლიერ დარწმუნებულია თვის სინაგრაფში, უყვარს მის თავი და მუდამ გრავანით მოიღოს. ეს კი ვარკ თვისებაა პოეტის.

მისი პოეზია არაა მარტო მშრალი ინტელექტი. მისი თემა სედაა, რომელიც ყველას აწუხებს. მისი ტრილიო ქვესა ანაკალესს, ვირებს უღონებს ყურები და ვერ უპოვია შედრო ბინა ამდენი შეშლოლობის. აქ კი გრძობაა, რომელსაც ესმის ჩუმი ჩივილი ყველაფრის, ფრწილობამდის. მხოლოდ არის ზომა. ის სიტყვას ძიხის დაფიქრებულად. მისი სიღრნეც და დაჯერებული გამოხედვა პრეფიქსია რწმუნების: მისი ლექსები ინტუიციანია, რომელიც გვაჯერებს ყველაფერში. ის გამათქვამში ძლიერი მთავარებაა. მას უნდა ყველამ გაიგოს მისი ფიქრი, მისი ცქერა და დარდი.

მისი ლექსი უფრო ბევრის დამტეგია ვიდრე ვარგანი ხედავ. მისი ლექსების წყაიხების დროს საჭიროა სიმთვრალი, სიმთვრალე ვაგენისთვის. ის უფრო გვაგრძობინებს ვიდრე გვეტებება:

„ო ჩემი ბედი როგორც გელათი, ჩემი ოცნება როგორც ერეკლე, არის ამაყი (ლიტს ვასამხლად), მაგრამ რაკივილი ვიტარებს ეკლებს“.

ოცნება არის როგორც ერეკლე: ამაყი თავისუფალი, მაგრამ ბედი გელათია, როგორც დავი-

წყებული და უხედა. ის ტირილით ატარებს ეკლებს რომელიც მუდამ თან დააქვს. ეს ეკლებია ყოველივე ის, რაც ქრისტიანობისათვის მიუღებელია. მას უყვარს კახები იმიტომ, რომ იცის მათი სედა და ენაება თვისი შეფიქრებით. მან იცის მათი ტანჯვა ქუჩებში, იცის სინანული სახლის, რომელიც კახებს აღარ აქვთ, და სტრის მათთან ერთად. ის სონეტებს მუდამ დასწერს მათზე, თუნდ ეს გიგობად ჩაუთვალეს. აქ არის მისი ინდივიდუმი. მას არ აინტერესებს არს იტყვებინა მის ლექსების წყაიხების შემდეგ. ის არ უწყეს ანკარიშს ხალხს, რომელიც შეცდენაა, და სდება თვის პოზიციასზე, მაგარი. მას აქვს თვისი ფიქრი რომელსაც სიკვილიამდის არ მსცეკლის. მან იცის რომ მას აქვს თითონი სახე როგორც სპილოს ეშვები, რომელიც ყველაფერს ხედავს. ეს ხედვა მართალია როგორც დაჯერება სიცხადის.

მისი ბინა ღამეებია. მას უყვარს ღამეები, რადგან ღამე ბევრის მომეკება, ღამეში მოიღის ბევრი ფიქრი. მის ლექსებს მუდამ ატყვია ღამის სიმწვევი წველება. ის ღამეში ყველგან მოიღოს: თამბაქოან, ერეკლესთან, ციხე კომეკებთან, და სასულიაოზე, სადაც ლოდები და ძეგლები მისი სევიდისთვის ტკბილი პრეოლიდებია.

აქ თემები ბევრია: მოგონება, სინანული, ნატრება და სხვა. ეს ყველაფერი კი ბევრგან პრიმიტიულ საბოთა მოცუვული.

მისთვის სედას პირველ სკამზე ზის ვირი. ვირი დაღენემილო, ყურებ დაცევილიო და მტრიალი. ვირებს აქვთ დაბოღმული ყროყანი, ფიქრით ატიკუნული თავი, რომელიც ატარებს მსოფლიო სედას. ამ ვირებს კი ადამიანის თილი ხელი პირველად რადღენ გვეტაემ მოუსო. მან გაიგო მათი ფიქრი



და ნატვრაც, როდესაც ისინი საპაწევი აკადემიური უნებრად მიდიან ქალაქში. გვეტაძეს უნდა ვირის ყურებთან ამოცნობა მსოფლიო სვედის. მას აქვს საკუთარი ხედავ, საკუთარი მიდგომებიც ამ მისიის შესარჩევლებად. "მანიფესტო ვირებს" იწყება რეკლამით: იგი არ აპირებს სიკვდილს რადგან გაუჩინდა საქმე, ვირები უციადი მას, უციადი მას როგორც პირველ მესიას. იგი ძლიერ შეყვარებულია ვირებზე. ის ასე მიმართავს ვირებს:

"ჩემო ვირებო თქვენ სინაზეს ყველა ამცირებს, თუმცა თქვენს თვალებს მე ვინმარდი სარკის მინებად"

მართლაც უეჭველად არის ვირებზე სინაზე, თითქოს ტლანქია მათი სსულო უშველებელი თა-ვიით, რომელიც არას დროს იღიმიება, მაგრამ წორედ აქ არის სინაზე. ვირი გვეჩვენება რაღაც მოკრძალებით, მორცხვად. გეტყვით თათლისფერ თვლებიდან რომელთაც დანამხამებაც ეს ეხარება, აპირობს დანახვას მსოფლიო ავანგარდისას. აქ იმპულსი ასეთი სწრაფების მხოლოდ რაქუნებს ბედი. ის მათ თვალს გაიხდის სარკის მინებად. მაშინ უფრო ამოზრებს სიკვდილს ვირებს. მაგრამ არ შეიძლება მარტო გარჯით სამოთხეში შესვლა. საპროა გაცეცხლება, ვახულება ახალ ავირში გადასავარდნად. მე-იცი საუფუნეს ყველაფერში ეტყობა ხალხის რეგო-ლოჟიკის. საპროა აქაც დასაბამით დაწესებულ მონობიდან თავის დაღწევა. ეს არ არის მარტო ილიუზია. ეს შეიძლება იყოს კოლონიადა გრძელი ფიქრების, მაგრამ დაჯგურებული. ეს სტრიქონები

## ბარიშრაჟებზე მმოცნე-პენი

ვის უნახნია ზედაზნის გაპარტახებული ტაძარი? რასაც თვალს მიაპყრობ—ყველგან ეთამა-სრავით ნაფორიატევი ნამსხრევები შემოგჭკითონებენ... ე-ლამწეუტა ჯავანარებ გადაფარული მაღაყარი. სიქა გაცილი კარიბქე... ლოლფონისგან ამოქაშული ქანდაკებანი... მხოლოდ საუკუნეთა ბულტებ ქვეშ მყოფილი კამაროსანი, თანეში ბეტყელებენ მის ლინდელს მშენიერებაზე... მისი მტერიანი ჩუ-ქტორთეში ქინდა გვიამბობდა, რომ მასში ოდეს-ღაც ვარვარებდა მაღალი სული.

ასეთი ნადელიანი ძნობას წარმოადგენს ჩემი ცხოვრება.

მე შემოლიოვით განწირვით დედმწე ჩემი სულის ნანგრევებში და ეჭვითინებ ჩემს აუხდენელს სინაზეზე... მიულწეველს მწვერვალგებზე...

ჩრქს აწყუაში აღიარა არის რა გარდა ვადა-ბუფულ ხომალდებისა...

აღრეკ ეს ზედაზნისგით მდიდრი ვიყავი...

ყველა სიმბეჭდ მელიოდითურად ვწკარალებდი...

მედის წყრის სიმბეჭდით ურადნი ვილტვოდ ვარდის ფერ ოცნებათაყენ...

სულ-ჭარიოტა და გულ-ტურტილიან მატაოცებს არ მოსწონდათ ჩემი სულის ალაღმა...

—მალე განახავთ ფრებთ შემოლონძულს და ჩვენთან შემოხივავებულსო...

უფრო ბეგრის მიქმელება, მაგრამ ჯერ გაგებისთვის ამაზე შორს წასვლა არ შეიძლება. არ შეიძლება აგრედე ამ სკამზე, რომელზედაც რადენ გვეტაძემ ვირები დასვა მხოლოდ ვირების დანახვა აქ არჩევანი სწორია. პოეტს უყვარს ყოველივე ის. რა-შეიც ხედავს თავის დარღს. უეჭველია რადენი ვირებში როგორც ვასავლა, მესიას ხედავს. მხოლოდ აქ შეტრუნულიადაა მოცემული სიტყვა. რადენი არის ვირებს მესია იმდენად რამდენადაც ვირები მისთვის ობუტსია ამოსაცნობი, რომელსაც წააწყდა ლამის ფიქრში, საპალნიან ვირების მოგონებით. ვირის მძიმე შუბლი, რომელიც ბევრ ალტერეულ მსხლის მატარებელია, რადენისთვის სფინქსია, მხოლოდ სფინქსი ისეთი, რომელსაც თარი უზავა პირველად.

ვირები საუკუნეობის აკრებ მანძილზე მოდიდენჯად, როგორც მათი გამოხედვა, ამტრანჯ დინჯია მათი ნაბიჯებიც, რომლებიც მოქნარებათ გაციებულ ქვების. ისინი სდგანან მეწამულ ზღვისთან ისეთ მოთმინების ძალით, რომელიცაც არ აწინებს ყველსგან უარი და სიცივე.

მხოლოდ ვირს არ ვანუცლია აგონია. მას არ უნდა ჯერ სიკვლით. ჯერ კიდევ სიკვდილს არ აპირებს, რადგან უნდა მიიღოს ვის დანაპირები, რომელიც განგებას აღუთქვია მისთვის. ეს კი ბუნდოვანია უფრო (თუნდ ამაშია სიმღერა), ვიდრე გზა. არც ის სჩანს: მოკვდება ვირი ისე, რომ თვის მელანქო-ლიურ სუნთქვას თან წაიღებს რომელზეც არავის უტრიაია, თუ მიალწევს მოხანს?

მხოლოდ ჯგერჯგობით მის ყოყყინს რომელ-საც ფუთობით სცივია ცრემლები ბოღმის, ამოპყვე-

ასე მაგულსებდენ ზაფი-მორეულნი: არ მიკვირდა მე ეს ამბავი.

ცხოვრების ქვებუღანები თვითეულ მეოცნებეს უპირებენ დამამშვიდებელ პერანგის ჩაცმას და არტახებში გათავგავს...

მე არ ვაქცევდი მათ ყურადღებას, ვით გულ-ფშუტებს...

აქამებულთ ვლამაობი ვადულახავის ძღვევას... მიულწეველ ვარსკვლავებით სარბარს...

დალუღიავად, რიალით მისწრაფია მწვერვა-ლებისაკ...

ბევრჯელ უღსრულიში ვადეჩხიბლავარ... კე-ლავ წამოიქვდავარარ... ქასქას-ქასქანი მივილა ახალ შეღაბაროვსიკენ... მიმოლწევი, მაგრამ...

რა იქნება, სად ვაჭკოა მათი მომზობლაობა? მხოლოდ ვადახრეკული კინწუხები... მელოტი ქედები...

სულ ეს ყოფილა? ამისთვის მიკასკსებდა გული?..

შორით შორს კი ისევ კრთიან ახლა სხვა წარ-მტაკი მწვერვალები... კვალისდებურად მილიმიან მიღვევიათა ვარიოვარეობა...

მათ სიკვლევებს ახალი მეოცნებენიც დალ-მონია... გამოაცილიება მაქვებს შევაჩერო და უთ-ხრა, რომ ივინიც ჩემსავით მსლოვიარედ დასდებინ-ან განუხორციელდა მისწრაფებებზე... ვერც ივინი მიალწევენ მწვერვალს, ვით ვერ დაწეწვიათ საკუ-თარ ჩოდოლს...

მაგრამ ისეთის ხალხისთ მიოლტვიან, რომ მხიბლავს მათი ზნება... არ ვუწუნებთ ზენჯიან ქეშმარტებას... პირ იქით ვახალისებ!



ბა ხოლმე ჩივილი: ქვეყანას. კრულვა უსამართლო ქვეყანას.

ეს ყოყინი კი სანატრელია როგორც მომგონი გამძლე ჯიშის.

მწარეა მოგონება ისეთ მირაჟების, რომელიც არავის აფონდება გარდა რაედენისა. შეიძლება ეს გალიუკინაცია სწორე აზროვნებინან მოშორებულის (შედარებით მასთან) მხოლოდ ეს არის დამოუთქვეი და მწველი მისთვის. ეს კი საქმარისია

აქ კი სითბილცვა ტრილოზი:

„მოდის ვირების ქირავანი მაღალ სიხუმით, (გადახრილ მთვარეს უყვარს მათი მოგზაურობა)“.

მართლაც და მხოლოდ ცოცხ, ზანტს და დინჯს მოვარეს შეუძლიან შეიყვარის ყვილისგან მოძულეებული ვირი. მთვარის და ვირს ცოცხა ოდნად ბედიც ერთნაირი აქვთ. ვირი მაშინ „ვაგონდებთ“ როცა შეხვდებით სადმე, დამთვარეზე კი მაშინ იფიქრებთ (პოეტების გამონაკლისით) როცა შეხვდეთ. მთვარე ცას დასდევს გვირვით. ვირი კი მიწაზე იარება ბოკილ გაყრილი.

აქ ტრემლია საჭირო, რომელიც ხსნასაც კი სჯობია. და ეს ცრემლი რაედენმა გადმოაგვოს.

და სწავთა შორის:

მაგრამ ვირების სხეებზე აღრე გავხდი მგოსანი.

და მე ვიქნები უსათუოდ მათი მესიაც“.

პოეტი დარწმუნებულია, რომ შეასრულებს ამ მისიას მაგრამ მაინც იძახის:

— ახალ, შორიულ გარიტრაჟებით მოთილის-მულნო... გვალე... ისწრაფეთ... ეძიეთ... ჰაბუკობა სსსწაუღთსომიქქედია... გამარჯვებით დავიგვირგვინდებთ ძიება...

დაე სცდებოდნენ...

რა უყო, თუ მიღწევის ბედნიერება ზანება..

მხოლოდ ამ ნაირად თუ დიტკობენ ძეზნით მოქანტულს სულსა.

დ. თურღობა: რელი.

## ფ ე ი ქ ა რ ი

მილოისი ვენერა ჩვეულებრივ ალაგას იღვა, როდესაც პარიზის უკანასკნელ მოდელში გამოწყობილმა მეოცე საუკუნემ კე კეკლუად ჩამოიციქრიალა და რომ შეხედა ვენერას, გაოცებით ჰკითხა:

— ვენერა, შენა, ვერე შეიწველი?

ვენერა სდუმდა.

— უხეი!

— ჟრცხეო!

— უნამუსო!

დაუმბატა მან და განაჯრძო თავისი გზა.

ამ სიტყვებზე ვენერამ მორცხვად თავი დახარა.

საფეიქროში თითისტრები აახაუტრეს.

ფეიქრის ჩარჩოც იქსელლება ჰრელი ფერებით. აი გაება მოლოურჯთ,

„გამხადე ღირსი ამ სურვილის ღმერთო მაღალა“.

რადენი ყველგან გამართულია და მაგირი, მაგრამ არის ზოგან ფიქრი, რომელიც უმეკელია „სხვანაირი ღღის“ ბრალია. ფიქრი რომელიც ადარდება ამისთანა გაბედულ მეომარს:

„სიკვდილის ღღინ ჩემს სასთუმალს აღარ შორდება“.

თითქოს როდისმე ყოფილა მასთან სიკვდილის ღღინი. (?)

პოეტი უმეტესათ თავის თავს ვერ ხედავს სრულად მას ესმის თავის სუნი მხოლოდ ღამე როცა ფიქრში და გაწვლდებაში. შემდეგ კი ეს ყველაფერი მიდის როგორც მოგვნიც. როგორც გადაული ექსტაზი. ეს რაედენშიაც არის: „მაში თავის დაუწახველობის:

„ალბად იმიჯო უფრო ლურჯი მაშინ ბალახი. ჩემი ბავშობა როცა სხვაში განმეორდება“.

შესაძლებელია ამის სხვანაირი ვაგებაც ჰქონდეს. მაგრამ ეს კი არის: რადენი ელოდება სხვა მესიის თვის შეხედვაც.

ღუქსი „რევია“ დაფიქრება ბედთან. აქ ნაკადი საქმის თითქოს დამარცხებული შედგება რადენი მოდის პირველ ომიდან დამარცხებული კი არა, იმედ გატეხილი. ეს პოეტს არ უნდა ჰქონდეს. ის ზოგჯერ კოლექტივს ანგარიშს უწევს სიცილის დაყრა მისთვის საწყინოა თითქოს: მის აქვს ამ ღუქსში შეცდომა.

„როგორც დავირში ვიარება ძველი წულღებთ“.

წითელი.

ყვითელი.

რას ფუსფუსებს ვულტურყვილო ფეიქარი?

ვარჯიშობს?

ხალისობს?

ხუმრობს?

არა, მას დარცხვნილი ვენერა ებრალება, ფარჩის სამოსელს უტსოვს.

ნიკ. გვანცალაძე

## სიცოცხლე თუ სიკვდილი

(მოწაუვის ცხოვრებიდან).

თენღებოდა.

სინათლის სხივები მედგრიად ებრძოდნენ სიბნელს.

სიბნელე, გახვეული ფერად ღანღებში, თანდათან კარავდა ფერსა და ჰქრებოდა.

სინათლე, გამარჯვებული, ზეიმობდა, სიბნელე, დამარცხებული, ჰკვდებოდა...

სინათლემ მზიარულად გადმოაშუქა სხივები და მალღოდან შეეგება ჩიტების საამურ კეკვიქს.

ჩიტებმა გამარჯვება მიულოცეს და ის ქვევით დაექანა, რომ ღღამიწას ახარის თვისი ძმღღეთა-მღღეობა. მაგრამ რა მიწას ეკიახლოვდა, შექრათა. აზიზინებულ ბილას ვერცხლის ფერი მოკამკამე



„ჩემი ვარსკვლავი აღარ ბრწყინავს, ოდნავ აშუქებს“.

ეს ტყუილია. ეს გონების ბრალია. რომელიც პოეტში ზოგჯერ იჭრება უკანონოდ. ის არ დადის ქველი წულებით. მას მასალა არ შემოილეცია. ის მუდამ ვადადის ახალ მიღწევებშიც. ეს მხოლოდ ოდნავი შეღონება რომელიც უშუალოდ არის მასთან ვისაც ასეთი პოსტი უყავია.

„კახაბეში“ კარგი ლექსებია: „ბოშა მისანი“, „მეარღნი და ციგნის ქალი“, „ბრუნდი სარკე“. და სხვ.

„ვირების მეხიაში“: „ვირები აღდგომა ღამეს სოფელში“ — თემა კარგადაა შესრულებული. საუცხოოა „ვირები პროსპექტზე ვათენებისას“, „ჩოჩორი“, „ვირების მესია“ „კვლევა“ და სხ.

„ბარათი ვირებს“ ღამაზია და გამართული. აქ არის მძლავრი რითმიტიკა. ეს ლექსი თითქოს პრიზმა ყველა მისი ლექსების. მხოლოდ არ არის ომიგავ ისეთი, რომელზედაც წერტილის დასმა შეიძლებოდა. ეს უფრო ექსპრესიაა მისი სრული სახის.

სათაურში „რეკოლიუცია“ ერთი ლექსია: „მე ვარ გლადიატორი“. აქ მართლაც რეკოლიუციაა. მამა მისი, რომელმაც ლოცვების გარდა არაფერი იცის თითონ კი სისხლში მზის ნაჟაღებით, რომელიც ასწვევს ფარდას.

თამარის დრო და დედამიწის გუგუნე მეოცე საუკუნეში. ეს ბედი შეწონილია. საუკუნე სწორად მიმდინარე, მხოლოდ სხვა ვგებთ.

კრემლი სდიოდა, მოზღვავებული კრემლის გუბე ფარავდა, თითქო მასში იჩრბოზოდა.

სინათლე განცვიფრდა, ვერ გაგვო საიდუმლოება ყველა ამის. დაიხარა ბალახზე, თითქო სურდ ამოეფურა კრემლის გუბე, მაგრამ ამ დროს დაინახა მსხვერპლი ბრძოლისა იქვე განგმირული ბალახებზე.

სინათლის დროს გრძნობით დაჰკონებოდა ვარდის მუკურს, დაჰგალობდა, უმღეროდა, რომ ატოკებია ნაზი გული ჯერ კიდევ გაუშული კუკურას; გრძნობა-მორიელი კუკური გაშლილიყო და სინათლისთან ერთად სიბნელე ჩაეყოლა.

მას სწამდა, რომ კუკურის გაშლა სინათლეს ლახვარს ჩასცემდა და ამას შესწირა გმირულად თავი.

მთელი ღამის მოუსვენარმა ვალობამ დაიღალა, მოჰქანცა და სასიკვდილო ლახვარი ჩასცა.

მისმა სიკვდილმა სასურველი ნაყოფი გამოიღო, სინათლემ გაიმარჯვა; მაგრამ თვით კი ამას ვერ მოესწორა: ბრძოლით დაღალულ-დაქანცული მიესვენა ვარდის ახლად გაშლილ გულზე და საძუდავით დახტუა თვლებში...

სინათლემ თვლი მოჰკრა ამ თავგანწირულ გმირს, გული აუტოკდა, დაიხარა, ემთხვია სასიყვობით, შარავანდელით შეამკო და შემდეგ ათრთოლებული გაეკანა მალა, მალა, რომ იქიდან უფრო ძლიერად გადმოაშუქოს ძლევაბრძოლი სხივები,

საქართველო რევოლუციისაში, კარგი მოთავესება.

არის ლოზუნგი: ყველა მებრძოლი!!!... არის ახალი თემა: მოწოდება მქუხარი, მგარამ ბუნდოვანი. მოწოდება პოეტებს რაეღონის მგვარი ძახლით ბრძოლისაკენ: საომარად. მაგრამ არ სჩანს: სათვ? სადამდის? ეს საჭიროც არა გახელებულსთვის.

აქ ჯერჯერობით ისევ მგვარი შემოძახილია: „პოეტებო ბაროკადებზე“!

კაიუს პელი.

29 მაისი, 24.

# სეზონის თავე და გოლო

საბათო პირობანი.

ქართულ თეატრს თავის ხანგრძლივ ისტორიაში არ ახსოვს ისეთი ხელსაყრელი პირობანი როგორც მიმდინარე სეზონის განმავლობაში.

სახელმწიფომ გამზღვდავთ იღო კისერზე თეატრის ხელმძღვანელობა.

მიანივა სრული ნივთიერი უზრუნველყოფა. გაუჩინა საკუთარი შენობა. დასს დაუნაზა მუდმივი ჯამაგირი. მისაც ავტორიტეტი აღჭურვილი რეისორი. ყოველ პეისის დადგმაზე სულ თავისუფლად იყო გაღებულსა საჭირო თანხები და თეატრი სარგებლობდა თითქმის სრული დამოუკიდებლობით:

რათა დედამიწამ კვლავ აწოვოს ძეძუ და აღზარდის ასეთი თავგანწირული გმირები.

\* \* \*

ლილი დამტყბარია ამ სანახაობით.

მკრთალ სინათლე მოსული იას ჰკერბს.

იღი და ხანიბა ბუნება შეიყვარა, აღამიანებს გაუტრბის და თითქმის ყოველდღე ამ დროს მოდის სასწავლებლის ბაღში, რომ ცოტა ხნით მაინც დასტებებს მარტობაში ბუნების სიმშვენიერთა.

ლილიმ მოპკრიფა ია და კონებს წუნა დაუწყო.

— რა მშვენიერია ბუნება! — თეატრობს ის: რა ცოცხალია მისი სურათი...

რა კარგია მარტობა, ოცნება, რა საძაგელია სინამდვილე.

აქ სიცოცხლეა — იქ სიკვდილი.

აქ სილამაზეა — იქ სიმამხინჯე.

მაგრამ ეს რაა? გაისმა სიმის ნაზი ხმა.

ვილაცამ ჩამოჰკრა სიმს და ააყვარა.

ხმა ჯერ ახლოს შეესმა, მიუალერსა, მოხიბლა, მოუწოდა, შემდეგ კი სადაც შორს, შორის წაიყვანა, ცას სივრცეში, იქ, სადაც აღამიანის თვლი ვერ მისწევდება, იქ, სადაც ტლანქ სინამდვილეს არ აქვს ადგილი.

ლილი დაითრო, მთლად გაგებია ამ ნეტარების ბურუსში, კონებს ხელი გაუშვა და სიმთა ნაზ რჩევას გაჰყვა.



მთავრობა არას გზით არ ერეოდა მის იდეიურ და ესეთიურ საკითხებში.

დასის შესაღწევად საუკეთესო არჩევანი იყო:

ხელმძღვანელთა წინაშე ჩამოშვებული იყო როგორც ძველი, სახელმწიფო მშენებანი, აგრეთვე იმედითა და რწმენით გათამამებული ახალგაზრდობა.

თეატრის უღია ხელმძღვანელობა ჩაბარდა კ. მარჯანიშვილს, იდეიურადაც და პრაქტიკულადაც. იდეიურათ: იგი ირჩევს სარეპერტუარო მიესებს, იმუშავებს სტილს, იძლევა საერთო ტონს.

პრაქტიკულად: იგი შეადგენს დასს. სდგავს მრავალ პიესას. დანარჩენში იღებს ბარაქიან მონაწილეობას და საერთოდ განაგებს მხატვრულ მხარეს მთელი მუშაობისას.

დასი შეადგინა მარჯანიშვილმა გაზაფხულზე. მან შეირჩია ისეთი მსახიობნი, რომელნიც სავესტიმენტი შეითვისებდნენ მის სულისკეთების და შეითვისებდნენ მის ხელმძღვანელობას.

ასეთებათ ეგულდობა იმედინი ახალგაზრდობა და სასწორიც იქით გადაინარა.

განსაკუთრებით მთლიანი უფრო ვაჟური ჯგუფი: აქ ყველა ერთ ოჯახს წარმოადგენს გემოვნებით, ემზით, რწმენით, თავგამოდებით.

ქალურ ჯგუფში უფრო სხვა სურათია: ახალგაზრდა ძალები არა კმარა დასის შესასვებით და აქ დამხმარე ძალით გამოყენებულია ძველი სილამაზნი: ნინო ჩხეიძე, ტაოს აბაშიძე, ნატო ჯავახიშვილი, ნინო დავითაშვილი.

— ახ რა მშენიერი ხარ მესიკე, რა მომიბოლაი!.. შენ სწვევ ადამიანის გულს ცეცხლის ალში ჰმუჯავ და შემდეგ ნექტარს ასხამ, სწურავ ცრემლის გუბეში, არჩობ და თან ნეტარებას ენით გამოუთქმელ სიამოვნებას აგრძობინებ.

ლილიმ მოვლო ამ ნეტარებაში მთელი სამართა და ბოლოს ძირს დაექანა.

შესწყდა სიმთა ნაზი უღერა და ფეხ ქვეშ იგრძნო მიწა—იგივე სინამდვილე.

რა იყო ეს ცრემლი?! რათ აქეთინდა?!  
ნუ თუ ეს იყო ცრემლი ბედნიერების დამკარგავის?

დაიღ, ბედნიერების დამკარგავის, რომელმაც მხოლოდ წუთით განიცადა ეს ბედნიერება და ისიც ოცნებაში; და ვინ იცის რას მისცვდა ლილი, რომ ის წუთები დაბრუნებულიყო, განმეორებულიყო ან ის მშენიერი არსება დანება, რომელიც ამ ხმებს ბატონობდა, რომელშიაც ეს მისთვის უცნობი ნეტარება იმალებოდა.

ლილი მას გადაუშლიდა გულს და საშუალოთ დაუკავშირდებოდა.

ჰქვიინებდა ლილი გულამოსკენით, იწურებოდა ცრემლში მისი გული; კვლავ მოელოდა ხმის განმეორებას, მაგრამ ამბოდა: ხმა არ მეორდებოდა...

ლილი.. ლილი!—მოესმა ხმა და რა აიხედა ზევით, დაინახა ის, ვისაც ამ წუთით ასე ნატრობდა.

როგორც ვხედავთ, დასში აღარა ზეიადობენ ძველი ავტორიტეტები, ახალგაზრდობიდან კი მხოლოდ ხუთ-ექვს პირსა აქვს საზოგადოების ყურადღება დასახურებული. დანარჩენი სულ ნედლი მასალაა მომავალისაგან გაბოსაქმელი.

ზაფხულის დასაწყისშივე დასი გაეგზავრა საავარკოთ ბორჯომში და იქ შეუდგა როგორც საერთო მუშაობას, აგრეთვე შერჩეულ პიესების მხატვრობას.

სექტემბრის დასაწყისში უკვე ტელიის დაუბრუნდნ და ალაგობრივ განაგრძეს სეზონის სამუშაოსი.

ოქტომბრის ბოლოში სეზონიც დაიწყო. როგორი იყო საზოგადოების წინასწარი განწყობილება და მოლოდინი?

წინასკუთრების რწმენითა და იმედით შეკუთრება ყველა სეზონის დასაწყისს.

მთელ საზოგადოებრივ ატმოსფერას ახასიათებდა საში მომენტით:

ეროვნული, რევოლუციური და ესთეტიური ეროვნული სულისკეთება გამოხატებოდა წმინდა კულტურულ ფარგლებში.

ყველა დარწმუნებული იყო: მარჯანიშვილის მეთაურობით ჩვენი თეატრი განახლდებოდა. იგი ისევე იქნება სასიყვარულო ტაძარი მთელი ქართველი ხალხისა. იგი მომილიზაციას უზახს ყველა შემოქმედებითი ძალებს სათვარო ასპარეზზე. იგი იქნება ისევე ეროვნულ სიამაყედ, სადაც ჩვენი რასიული თვისებანი და ნიჭიერება ვულკანურის სიძლიერითა და სილამაზით დაიწყებს ქმენას.

ლილი შეჭკრთა, ერთი საშინლად შეჭკავლა, თითქო თვალებს არ უჭერებოდა. აჰს... ეს... ხომ ის მახინჯი შალვაა, რომელიც ასე მკაცრად და რომელიც ასე დამდეც, დმერთო! რა საშინელებაა, რა უცნაური დამცინავი ყოველხარ ცხოვრება—წარმოსთქვა ლილიმ და სირბილით გაექნა სასწავლებლისკენ, სადაც საკმაოდ მოეყრა თავი მოსწავლეებს.

შალვამ-კი მიტი ლელვისაგან სკრიკავა ძირს დაანარცხა და ნაუწყ-ნაუწყად აქცია, მის ტანჯულ გულს ალმობდა საშინელი გმინვა.

— ლილი, ლილი! და იქვე ქვითინით ძირს დაეშვა.

\*\*\*

რამდენი მშენიერი ლექსი უძღვნა შალვამ ლილის, რომ მისი გული მოგო, რამდენი წერილი ააწყო მარგალიტის მარცხლებლად, რამდენი გრძნობა, ტანჯვა-ცრემლები ჩააქსოვა შოგ, მაგრამ მან ვერ მოიგო ლილის გული. ის მინც დაბნული დარჩა შალვასთვის და ეს სტანჯავდა, ეს სწავდა შალვას გულს.

ბოლოს ერთად-ერთი საშუალება გამოსცენა: მუსიკის მშენიერი ხმეში ჩაეჭოვა მთელი გრძნობა, ტანჯვა, ცრემლები და მით მინც მოეხიბლა ლილის გული, მაგრამ არც ამან გასჭრა და შალვა მწარედ ატვინინდა...



ყველას სჯეროდა: ამ სახარბიელო პირობებში ქართული თეატრი იტყარდა საკუთარ სიტყვას და ეს სიტყვა იქნებოდა ეროვნული.

(ჩვენ ვთხოვთ მკითხველებს, სიტყვა „ეროვნული“ და „სოფინისტური“ ერთი ერთმანეთში არ არ არიონ. ეს სულ სხვა და სხვა მცნებანი არიან). რაღაში გამოიხატებოდა რევოლუციური სულსკვეთება?

ხელოვნებაში შიშველ პრიმიტივობას წარმოადგენს, როცა სცენაზე გაისმის უბრალო ავტაციური სიტყვები მუშისა ბურჟუას წინააღმდეგ. ეს ეხლა, როცა რევოლუცი კამ გიგანტური ნახტომები გააკეთა, აღიარავს აქმაყოფილებს.

თანამედროვე საზოგადოების რევოლუციური სულსკვეთება ასეთია:

მთელი მსოფლიოს შერობა ზანზარებს. ამ შერობაში მყოფნი ყველანი განიცდიან უზომო შიშს, ცეცხლოვან იმედებს, მოულოდნელ გარდაქმნათ.

ცხოვრების ყოველ სამფლობელოში გაისმის ბრძოლის ყეჟინა.

წარმოიშვა ახალი ძალა, რომელიც ეპოტინება მთელს დედამიწას.

ყველა ჰხედავს: ახალი ეპოქა განიერის მკერდით ეჯახება ათასწლოვან სიძველეს და ლამის არის გადასტყორცნის ზეიდიმა ზეიადი წარსულის სიღრმეში.

აი, ამ მსოფლიო წიაღში დანთებულ ხანძარიდან უნდა გადმოიხუთყო ჩვენ სცენაზეც გულის

ამ დღიდან ლილი არ მიპკარება იმ ადგილს, სადაც ასეთი ბედნიერება განიცდება, ცხოვრებამ კი სამასხროთ აიღო: მშვენიერების ნაცვლათ მახინჯი დაუყენა თვალიწინ.

ლილი გაურბოდა ბუნებას, მაგრამ გაურბოდა ადამიანებსაც, ერიდებოდა აშხანაგებს, დადიოდა მარტო ჩაფიქრებული და მხოლოდ დროგამოშვებით ამოიკენებდა:

— „ოჰ, რა საშინელი, დამცინავი ყოფილხარ ცხოვრებამე“...

შალვა ჩამოინდა ამდენი ტანჯვით, ცრემლის დენით. იმას ეხლა კლექი აინძობს, მისი დღეები დათვლილია!

შემოდგომა იწყება. მოწაფეები სასწავლებლისაკენ მიეშურებიან, ზაფხულის უნახავი ერთმანეთს ესალმებიან და განცდილ წუთებზე მოუთხრობენ, მაგრამ მითათ არ ურევიან შალვა და ლლი.

ლილიმ უკანასკნელ წუთებში მოუსწრო შალვისს.

— ლილი! ლილი! — შესძახა შალვამ: — მითხარი, გამავინე რამ... შენ... გაცყავარ...

ლილი გამაშაგებელი მივიარდა და, თითქმის თავის და უნებურად, შესძახა:

— დიად, მე... მე... მივიარხარ, სამუდამოდ შენი ვიქნები“... და უნდოდა შეწუხებოდა შალვისს

მდაღლეო ნაკვერჩხლებიც და ეს იქნებოდა რევოლუციური გამართლება ჩვენის თეატრისა.

რაღას ველოდით ესეთეურით? საზოგადოებას საშინლათა სორგუნავს უბრალო ქუქის დარიგება, ზნეობრივი ვაკვეთილები. სცენაზე ყველაფერი უნდა იყეს გასართობი, ძლიერი და ლამისა.

იქ დათვებული ცეცხლი უნდა სწვავდეს და აიბობდეს ყველას.

სცენიდან გადმოღავებულ სილამაზეს თან უნდა მოაქონდეს გატაცება, დათრობა, დავიწყება.

და ასე იქნებდა ესთეტური კმაყოფილება. ამას ელოდა ჩვენი საზოგადოება სრულის უკლებით განახლებულ თეატრიდან.

აი, ის ხელსაყერი სულიერი განწყობილება საზოგადოებისა, რომლითაც შეეგება იგი სეზონის დასაწყისს.

როგორ გაამართლა ჩვენმა თეატმა იგი? **ლლი.**

### პ. ლუნახარსკი — მრამდეს დამცემლი (მოკონება)

1915 წელს ქენჯვში (შეიეცარიაში) ქართულმა კულტურულმა საზოგადოებამ „წინა-მა მოაწყო ლტერატურული გასართობება სუშნათაშვილის „ლაღატი“-ს გმირებს. საზოგადოებას ქლაქის სასახლის დიდი დარბაზი დაუთმო მუნიციპალიტეტმა. გასართობებს დაესწრო 700-სამდის სხვდასხვა

ტუტებს, მაგრამ შალვა უკვე აღარ იყო. ლილი მხოლოდ შალვის გაციეებულ სხეულს შეგზო...

გავიდა შემოდგომა, ზამთარი, დადგა ვაზაფხული. სინათლე ისევე ისე ებრძვის სიბნელეს და გახარებული ისევე უყიენებს გმირებს...

ბუნება კვლავ ისე მშვენიერია და ზხიბლავს ადამიანის გულს, მაგრამ ლილი? მხოლოდ ცრემლით დანაშული თვალებით უსცქერის და შალვა ფიქრიდან ვერ განუშორებია.

მას შემდეგ, რაც შალვა მოკვდა, ლილი საშინლად იტანჯება, არ ჰშორდება შალვის სამარეს მთელი დღეობით და ცხარე ტრემლებს აფრქვევს შედ

ლილი მრავალ უძილო დამეებს ატარებს წარსულის მოგონებით და, ვინ იცის, რას მისცემდა, რომ ერთი წუთით ნახავდეს შალვის მახინჯს, მაგრამ „მშვენიერს“ სახეს, რომ ერთი წუთით მიიცი არის დასტკებოღეს მისი ცქერით.

მისი ცქერით? რისთვის? — ამის პასუხს ლილიც ვერ გეტყვის.

ლილი დასცქერის იმ ადგილს, სადაც ასე სასტიკად დაჰკმო შალვა და გულში ალი ენთება, სძავს თავის თავი როგორც კაცის მკვლელი.



კრონების წარმომადგენლები (რუსები, პოლონელები ლათინები, ებრაელები, სომხები და სხ.) ბრალდებულის სკამზედ ისხდნენ ზეინაბი, რომელსაც იცავდა ა. ლუნაჩარსკი, ბრალს სდებდა კამოვი. ორივე დამცველები დიდად მომზადებულნი გამოვიდნენ. ჩერნოვმა საათ-ნახევარი ილაპარაკა, ლუნაჩარსკიმ— დაახლოებით ერთი საათი. და ღრმა და მძაფრი სიტყვებით; უდიდესი პათოსით დაასურათა იმ დროინდელი საქართველოს მდგომარეობა, უცხო, სპარსელ სარდლების გახრწნილება, მათი ოინები, მიმართული ქართველი ხალხის გადაგვარებისკენ. დაპრობილი ერის ბრძოლის სურათების გადაშლას საზოგადოება მხურვალე ტაშით აწყვეტინებდა ორატორს. დასასრულ მსმენელებმა თითქმის ერთხმად გაამართლეს, როგორც ზეინაბი, ისე ერეკლეც. კრებას თავმჯდომარეობდა მ. ცხაკაია. ი — ილი.

### დავა-სოფლის სენის მუშაჲნი



ელენე ციმაკურიძე-ჭიაურელისა

ნახატი ალ. ციმაკურიძისა

მსახიობი და რეჟისორი. გასულ წელს დიდი ამაგი დასდო ქეიშხეთის თეატრს, სადაც სრულიად უფასოდ მუშაობდა, შემოდგომიდან ბოროჯომის დასს ხელმძღვანელობს როგორც ნიჭიერი, ძუყუითი და საქაის მცოდნე.



ლილის უნდა აქ მოისპოს სიცოცხლე და მიაღუმტოციოს შალვას ერთგულება.

მას ხელში ჭიკით შარბათი უჭირავს, რომელშიაც საწამლაგი უჩევია.

ლილიმ ასწია ჭიკა, მიიტანა ტურნეტთან და ათასნაირი ფიქრები აეშალა თავში.

„შალვა.. სიყვარული.. სიცოცხლე... სიკვდილი..“ იმეორებდა ის არეულად.

სიყვარული?

„სიყვარული სძლეეს სიცოცხლეს... სიყვარული სძლეეს სიკვდილსაც!“... ჩაესმა, მაგრამ ეს ხომ შეუძლებელია,— შეჰკივლა ლილიმ და ტურნთან მიტანილ საწამლავს ხარბად დაეწაფა...

ამ დროს გაისმა ლილის ნაცნობი სიმთა ქღერა. ლილი შეჰკრთა, ხელი გაიქნია, თითქო სურს თავიდან მოიშოროს ეს ხმაო, მაგრამ სიმს ხელმეორედ ჩამოჰკრეს და ისე ძლიერად, რომ ლილის გული აუტრიადა, თანაც გაახსენდა ყოველივე და გაბრაზდა კიდევ.

ხმა თანდათან ძლიერდებოდა და უახლოვდებოდა ლილის.

— სიცოცხლე თუ სიკვდილი?.. სიყვარული თუ სიკვდილი?.. ამოიკენსა ლილიმ: შორს სიკვდილი, სიყვარული, სიცოცხლე! ჩასძახა სიმთა ქღერის ნახმა ხმამ.

ლილი დაითრო. ის მთლად გაეხეცა ამ ნეტარების ბურუსში, ათართობული ხელი ჭიკას გაუშვა და გაეკანა იქითკენ, საიდანაც ეს ხმა მოისმოდა.

— გოგი! გოგი!— შეჰსძახა მან, როდესაც დაინახა ის, ვინც ასე საამურად აეღრებდა სიმს და ვინც ისე მალულად და მოკრძალებით აღმერთებდა ლილის, როგორც თვით ლილი შალვას.

გოგიმ სკრიაკეს ხელი გაუშვა და ხელგაწვდილი ლილი გულში ჩაიჭრა.

— სიცოცხლე.. სიცოცხლე.. მომზიბლავია! ქვითინებდა ლილი.

— სიყვარული სძლეეს სიცოცხლეს... სიყვარული სძლეეს სიკვდილსაც... ჩასძახა ხმამ იღუმალმა ყურში.

\*\*\*

...—რა დიდიდ ხარ ბუნებაე, რა მშვენიერი ოცნებაე, რა მომზიბლავი. მუსიკავ!—ვიმეორებდი ამ სურათით გეატყებული, მაგრამ თანაც—„რა საშინელი, დამცინავი ყოფილხარ ცხოვრებაე!“—წამოვიძახე ჩემდაუნებურად, როდესაც გოგის მკლავზე მისვენებული ლილი უსუსლოთ დავინახე.

ბ. ჩხენკელი.



# სკარსული ფიერლოვა

იმარ ხაიამ. (1040—1123)

პოი, ზეკაო, მარად მოილტვის  
შენდამი ჩენი ცრემლი და კენესა.  
შენი კანონის რკინის უღელქვეშ  
სივლით და ტანჯვით ვატარებთ დღესა.

ო, მიწავ, მიწავ: ჩვენ რომ შეგვეძლოს  
და გადავშალოთ ეგ შენი გული,  
რამდენი მავ შენი მტერთა ნალექში  
განძი იქნება ღრმად დამარხული?!

\*\*\*

საადი (1184—1291)

თავისუფალ კაცს რა შავქვიათ უნდა,  
რომ გაიკეთოს ფეხზე ბორკილი?  
და უზრუნველმა ნეტა რათ უნდა  
შესცვალოს მწარით ცხოვრება ტუბილი?!

\*\*\*

ჯედალედდინ რუმეილი (1207—1273)

1

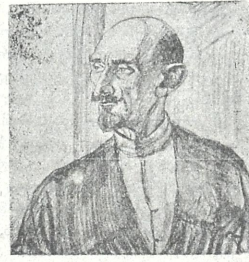
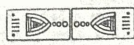
ის ბალში არის დამალული ხეებთა შორის,  
მრავალფერია და თვითონ კი ერთია მხრიოდ.  
იგი ზღვია არის—კრება ცოცხალ ტალღათა გორის  
მაგრამ სიციხულ თვითულის უღვეს სიმბოლოდ.

2

ცხოვრებენ აზრი მშაო მხოლოდ სიყვარულშია.  
შეგ რაც ცუდია, იგი ჩენი შეუდომა არის.  
შენ აქებ იმას, რაც ხორცს უნდა, რაც სიმრუშეა,  
აზრობობიდან მის საზღვარიმდე დიდი ვხა არის

3

მე გეუბნები: ჩამოშორდი სულთ მწუხარეს,  
მხიარულ კაცთან მიდი, მასთან დრო გაატარე.  
ბალში შეხვიდე მოერიდე ჭინურის სიმწარეს,  
ჩაჯექი ვარდში, ესმინებში და გაიხარე!!  
აშ. ჰელიძე.



ნესტორ ეგებუა

(სახელგანთქმული მოქიდავე-ფალღვანი)

ნახატი ალ. ციმაკურძისა.

40 წ. ფალღვანობის შესრულების იუბილე გა-  
იხადდა 1924 წ. თებერ. 14 სოხუმში, ხოლო ივნ. 8  
ტფლისში, ტანტის ცირკში. ქაღალბა დაიწყო 1885-  
წ. ქ. ბათომში (როდნილიის ქანხანაში შავ მუშად  
ყოფნის დროს) 22 წლისამ და პირველი გამოსვლი-  
თვე წააქეთა იმ დროს სახელგანთქმული მოქიდავე  
კულა გლდანელი (იგივე შემდეგ ოხხჯერ გალახა  
ტფლისში). ამის შემდეგ არც ერთი მსოფლიო  
ფალღვანი არ ვაღურჩა ვაფლახავი როგორც კაცკა-  
სიას, ისე რუსეთსა და საზღვარგარედ რისთვისაც  
არა ერთი გზის იქნა დაჯილდოვებული, დღემდის  
უძლეველია და საიუბილეო დღესაც გალახა ცნო-  
ბილი მსოფლიო ფალღვანი მფრომეცი. უქადაობს  
მისი ორი შეილიც შალვა და არსენი. ამ დღეს  
ციკიკი სასეე იყო ხალხით და დიდი ვაჟა-ტაშვიც  
შესძლენეს. მისი ფალღვანობის თავგადასავლის შემ-  
დგ ნომერში დაბეჭდავთ.

## ეგ-ატე ნინოშვილი

(მოგონება).

წერილი 1

1886—7 ზამთარში ჩემს პატარა წინთსავაჟ-  
როს პირველად ესტუმრენ საქართველოში კარგათ  
ცნობილი და წიგნების მოყვარული ლენერალი გრიგოლ  
გურიელი, მასთან იყვნენ ეგ. ნინოშვილი და ს. პა-  
ტიეშვილი. ლენერალი ერთობ მაღალი ტანის გამზ-  
დარი, ტკბილი ენით მოუბარი მოხუცი იყო. მისი  
მხლებელი ერთობ პატარა ტანისა და გამზდარი.  
ოზურგეთის მოვაჭრენი ძლიერ გაკვირვებულნი ვუ-  
ყურებდით იმ დროის ამ დიდ თავადის შემოსვლას  
ჩემისთანა პატარა კაცთან,—მაღე გამოირკვა, რომ  
მწიგნობარი და წიგნის მოყვარული ყველა ჩემს  
წიგნებს ესტუმრენ თურმე! დათვალეგრემის შემდეგ,  
რაც მათ ბიბლიოთეკაში არ მოყოლებოდათ, იყიდეს.  
ენაზე და ს. პატიეშვილი მაშინაც უცნობათ  
დარჩენ ჩემთვის, გურიელს-კი ვინ არ იცნობდა...



ვენატე და სილიბისტრო მერვე მესტუმრე კიდე და გვარობით მამინ გავიციანი.

გავიდა ცოტა ხანი. ვენატე ოზურგეთიდან წავიდა, კარგა ხანს არ მიზნავს, ერთხელ ლანჩხუთის სადგურზე ვუცდილი მატარებელს. ამ ლოდინში ვენატეც მოვიდა, დამინახა, გაუკვირდა, მომვარდა, სიხარულით აღვისო და სალამს და მოკითხვის შემდეგ დამიწყო გამოკითხვა წიგნების გავრცელების შესახებ, გურიელზე, სილიბისტროზე, ვისაუბრეთ მის პირველ კორესპოდენტებზე (კრუზმორაშენება ლანჩხუთიდან) ამ დროს მატარებელიც მოვიდა, მთხოვა ერთი დღით დარჩენა, მარა ვერ დავტრია და გავშორდი ერთმანეთს. ამის შემდეგ მე ვენატე დიღანას აღარ მიზნავს...

როგორ უყურებდა კერძოთ ვენატე და საზოგადოთ ქართული ინტელიგენცია ვენატეს ნაწერებს?

1891 წ. ზედი-ზედ დაიბეჭდა ვახ. „ივერია“-ში ვენატეს მოთხრობები: „უნაწარი სენი“, „არაზიკ“, „პალისტომის ტბა“ და 3-4 ფელიტონი „სიმონა“-სი. მამინვე ღია წერილი მივსწერე ვენატეს: „ძმარ ვენატე, მე გადავწყვიტე გამოვცე ცალკე წიგნათ შენი მოთხრობები, თუ პრინციპიალურად ამისი წინააღმდეგი არა ხარ, მაინცხე და პირობების მოსალაპარაკებლად ამოველ ზესტაფონში შენთან. შენი კოწია თავართქილამე“.

მესამე დღეს მივედი ღია წერილი ვენატესთან, იწერებოდა: ჩემო კოწია, ძლიერ ვისაიოვენ შენი წერილით... რაც შეეხება ჩემი ნაწერების ცალკე წიგნით გამოცემას, შენ ზარალის მესს არას მოვცემს. დიდი შეძლება რომ გქონდეს—კიდე ჰო, დავთანხმებოდი. შენ ისეთი წიგნები უნდა გამოსცე, რომელიც ცოტა მიიცი მოგებას და ციტატებს და ჩემი მოთხრობები, ვიმეორებ ზარალის მეტს არაფერს მოვცემს, მით ლფრო, ქართულმა მტრე მკითხველმა ის უკვე წაიკითხა „ივერია“-ში... აი, რისთვის არ კორჩე და № 3 გეთანხმები მის გამოცემაზე, ჩემო კორჩე... შენი ვენატე“

მე კიდე მივწერე შემდეგი: „ორ სამ დღეში. ტელეფონში მივდივარ, გავის დროს ზესტაფონში დავჩერები სალაშომის და კიდე ველაპარაკოთ მეტქი“...

მესამე დღეს მართლა ამოვიედი ზესტაფონს, მივედი ლოლობერიძის კანტორაში, მაგრამ ვენატე არ დამიხედა იქ. სამაგიეროთ ვენატეს ამხანაგების მთელი გგუფი იქ იყო, ყველანი წამოვიედი იქიდან, მგონია ვიქტორ დარჩიას ბინაზე, ამხანაგებმა სუფრა გაშალეს, პური ჰემას შევუღლებით. კარლო ჩხეიძე მეკითხება: „როგორ მოგწონთ გრულებს ვენატეს მოთხრობები“-ო, მე მივუვცე: მე და ჩემს მკითხველებს ძლიერ მოგწონს მეთქი.—„უწაწური სენა“-ს სიუჟეტის აღება მწერლისგან, ჩემის აზრით, ნაადრევიანო“...

ერთხელ, როცა „ქრისტინე“ დაიბეჭდა, სამატრელოში მომიხდა მატარებელი გავლა. სადგურზე პეტრე გელევიშვილი ენახე და იმანაც მივთხრო: როგორ მოგეწონა „ქრისტინე“?



ვ. ჰურადზე.

გორის სამაზრო აღმასკომის თავმჯდომარე, გორის თეატრის ვადამკეთებელი და დიდი ხელის შემწყობი, მუშა ხელოსანი, თვითგანვითარებული...

— რომელ ქრისტინეზე მელაპარაკები მეთქი, ვკითხე?

— „ვენატეს მოთხრობაზე“-ო, იყო პასუხი...

— ესეც ისე, როგორც „სიმონა“ და „პალიასტომის ტბა“—მეთქი მივუვცე. ის გაოცებული ნაწერები დარჩა და მითხრა:

— „სხვათა შორის, ის ადგილი, სადაც ძველზე აქვს საუბარი, ფსიქოლოგიურად შუუღღებელიანო“.

ერთი სიტყვით ნათლად ვეგრძენი, რომ მეგობარს არ მოსწონდა მეგობრის უქანსანგელი მოთხრობა...

ერთხელ კიდე თ. კიკვაძეს შევეკითხე, როგორ მოგწონს ვენატეს ნაწერები მეთქი (დაბეჭდილი იყო ამ დროს „მოსე მწერალი“).

— „ვენატეს მოთხრობები კოპოიები, მეტ არაფერი“ ო.

აქ უნდა ითქვას მართალი, ვენატეს მოთხრობები, თითქმის ყველა, აღებულ იყო ნამდვილი მომხდარი ახალი ფაქტებიდან, ამას თ. კიკვაძე მართალს ამბობდა; მაგალითად ნამდვილი ამბიდან იყო დაწერილი „სიმონა“, „მოსე მწერალი“, „ქრისტინე“, „უნაწარი სენი“, „პალიასტომის ტბა“ და „გოგია შიშვილი“ც.

მაგრამ მე მიიცი ძლიერ მყინდა, ჩვენი ინტელიგენციისავე. რომ ისინი ჩემის აზრის არ იყვნენ. ვენატეს ნაწერებზე

ვენატე ჰმედა ბერე თავის ნაწერებს. და ამას თუ მივუპატებ ჩემს წერილზე პასუხს ვენატემ, ყველასათვის ცხადია, რომ ზოგიერთ ახლანდელი „მოლავნიების“ და „მწერლობის“-ს შეხედულობის და აზრის არ იყო ვენატე, არც თავის თავზე და არც თავის ნაწერებზე. მაგრამ ვენატეს დიდხუნეობანობა და ნიქიც სწორად ამ მხრით უნდა იყოს დაფასებული...

როგორც იყო ვენატე, როგორც წინამორბედი და წინასწარმეტყველი?—ამაზე შედეგ.

ქ. თავართქილაძე.



# ქართული ლიტერატურა

(„მნათობი“ № 2 ლ. ქიაჩელი. 1. მოთხრობები-წიგნებიდან ექსტრეტი. შ. ად. ჯგაფი-ნიშვილი. მთარგმნები. 1 წიგნი).

(შკითხვების შენიშვნები).

პირველ გამოცემასთან შედარებით „მნათობის“ მეორე ნომერი გაცილებით უკეთეს შთაბეჭდილებას სტოვებს. შკითხვების განსაკუთრებული ყურადღებას იქცევს მისი ლამაზი ასახვა და ამ მხრივ რედაქციას მიუხედავად სრული მიღწევა.

ფურნალის სანახტრო-სალიტერატურო ნაწილი შრავალ-ფეროვანი და შინაარსიანი. ზედმეტად აღიარება თითქმის არც ერთი ნაწარმოების არ შეიძლება, გარდა პირველი გამოცემიდან სამემკვიდრეოდ დარჩენილი უკვე ნაცნობ „შოკოლადისა“- ამ მოთხრობის მთავარი გმირი—ზუნდინე იმის შემდეგ, რაც მან დახვრტა „ასეული უღანაშაული მოქალაქე ამხანაგ კაცმანის მკვლელობის საპასუხოდ“ ან, როგორც თვითონ ამბობს, „დაბარტყი პირდაპირ კლასს, მე მოვსებ, რომელიც შეგებდა მათ რიგებში, არც შეტი, არც ნაღვლით“, თვითონაც გაება ხელოვნურად აწყობილ მახეში და ზუნდინაც, სრულეზით უღანაშაულოს, დახვრტეც გადაუწყვიტოს. მოსამართლე კუნებნა ზუნდინს: „შენ არავითარი დანაშაული არ გაქვს. მეორე მხრიდან შეგებდავ საკითხს და არც ასე დატრებდა შეიძლება. უსათუოდ რაღაც უნდა მოხდეს, თორემ ჩენი საქმე დაიღუპებოა“ ამისათვის ზუნდინე უნდა დაიხვრტოს. (გვ. 143-144) მთელი „ლორის“ და ავითმყოფურ ინტელიგენტური მსჯელობა, რომელსაც ადგილი აქვს მოთხრობის ბოლოში, სრულ უაზრობას წარმოადგენს, რამდენადაც ის ნასესხები ადგალ-ადგილ დაბიუღელ დოსტოევსკის ნაწარმოებებიდან. ამ შეთხვევაში უღანაშაული მუშა, ჩეკისტურ ზუნდინი, ბრბოს აღტკინებას მსხვერპლად უნდა შეეწიროს—ასე მსჯელობს ბატონი როდონოვის ვითომ და შეგნებული მოსამართლე. „დადანიანის პირიგებნა საშუალებაა ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში. ის უნდა გახდეს თვით მიხანი“—ასეთ მიზანს ისახავს მოწინავე მუშა, რადგანაც ამანა მისი კლასის სიტორიული მისია. მაგრამ ემპია „შოკოლადზედ!“

ორიოდე სიტყვა დამაშვილი-ჯგაფიანიშვილის „დაზღვევაზედ“. ავტორმა ბოლო დროს თავისი მოთხრობების კრებული გამოუშვა, სადაც საკმაოდ სუსტ ნაწარმოებებს შეგვხვდით. ეს არ ითქმის „დაზღვევაზედ“. მისი გმირი—კვაჭა კვაჭანტორაძე ქართველი ერის ერთი პატარა ჯგუფის წარმომადგენელია. ამ ჯგუფს ის საესებები გამოხატავს. ბატონმა ჯგაფიანიშვილმა მეორე ეტრული „კავკასიონის“ უკანასკნელ ნომერში მოათავსა, იქ მისი ტყის კაცები, ასე ვთქვათ, უფრო ინტერნაციონალიუოია. ის შეიძლება დაბეჭდილიყო სომხურად, უკრაინულად, რუსულად—ამით არავინც დააღვინებოდა. „დაზღვევა“ კი ქართულ მაწა-წყალებდ არის აღმოცენებული. შეიძლება მკითხველმა იკითხოს: რევოლიუციონერი, თუ კონტრ-რევოლიუციონერი ეს ეტრეუ-დე? მე კატეგორიულად უპასუხებ: არც ერთი და არც მეორე. კვაჭი ფოტოგრაფიული სურათია, „პორ-

ტრეტი“ ერთი წყება დამიანების. სისხლის სამართლის მილიციის უფროსს ეს სურათი თავის ფარულ აგენტებს რომ დაუფაროს და კვაჭანტორაძის დაბატონებნა მოთხოვოს, საქართველოს დანა სოფლებში რამოდენიმე ათეულ პირებს დაბატონებენ, ისე გვანან ეს პირები ერთმანეთს. სინტეზისა ვიცოვით, თუ რას შერება დღეს კვაჭო ახ-ეთი, რომელიმე დაწესებულების კომერციული აგენტი, თუ რამე უფრო დიდი გამოსაჩენი თანამდებობა უქირავს? ის ხომ შეგუების ისტატია!

მშენიერია ემილ ვერპარნის ცნობილი ლექსის „მქედელის“ ლარგმანი: მე ვერჩევიდ ყველას, განსაკუთრებით ახალგაზრდობას, რომ ეს ლექსი ახამც თუ გადაიკითხონ სწორად, არამედ ზემორიდაც აღმსწავლონ. ჩენი დროის ახალგაზრდობა ედლოშვილის ლექსებს ზებირად სწორად იმეორებდა:

„მეგობრებო, წან, წინ გასწით, ნუ შედრკება თქვენი გულიო“ და სხ. ასეთივე ბედი უნდა ეწვიოს საქართველოში ბელგიულ სოციალისტის ამ ცნობილ ლექსს, სადაც შემდეგი მარგალიტებია:

„და ურტყამს უროს, ურტყამს მქედელი ვით ქარავანი განუწყვეტელი მიყვება უკან წლოწიდას წელი. შურისძიებით, ტანჯვით, ტკივილით და საუკუნო წრევის კივილით, მან თავის ქურა გაავსო მქედელი, მან ჩააქცია თავის ქურანი ზახლი, ნაღვლით, ზღვა მიღვლავრება, რომ მისცეს იმით მზის ელვარება და ფოლანის ხმა ცეცხლის ბურანში“...

არ დროულად მკითხველს, რომ მსოფლიო იმის დროს, როდესაც ლოუდენდორფების ქესლები სთევადად ბელგასა, პოეტური ვერპარნი აღზნებულ სიტყვებით წყვევა-კრულავს უგზავინდა მისი ქვეყნის ჯალათებს. მისი ბუნება სხვა ნაირად ვერ მოიქცეოდა. ბევრს სრულეზით არ მოსწონდა მისი აწეული პატრიოტიზმი, მაგრამ ვინ მისცემდა თავის თავს ნებას, რომ მუქარით მიემართა ვერპარნისთვის და იძულებული გახება ემოურა არა ბელგის ვასალში, არამედ ციმერვალის იმედებში. ასეთი რამეს იკადრებს ვინმე პიუ-პიუ და დამიძირილებს ტრედიკოვებს, მაგრამ არა ვერპარნს და ჰვიენას, რომელსაც მარქსი ასეთი თავგამოღებით იცვავდა, მიუხედავდ პოეტის უკანაური აბრულებიანა.

ამ უკანასკნელ დღეებში გამოვიდა ლეო ქიაჩელის მოთხრობები-წიგნები—ესკიზები. ჩენ არ დაგვიწყებია, რომ ლ. ქიაჩელი არის ავტორი „ტარიელ გოლუას“, რომელიც ყველა მოწინავე მშრომელისთვის 1908 წლის სასამოეწო მოგონებას გამოხატავს. თითქმის ოცი წლოწიდე გავიდა ხალხური მოძრაობის შემდეგ და „ტარიელ გოლუას“ უკეთესი არავინც დაგვეს... თუ როგორი ოსტატურად ხატავს ავტორის კალამი რეალურ სურათებს, კრებულის შემდეგი ნიმუშიდან სრანს:

„მზინდის კობლით ხელში და მეფურთ გამომეტყველებით სხებზედ დაბრძანდება ტაგუ ვაშლილ



მინდროში. იგი მენახირედ ყავს სოფელს დაქირავე-  
ბული და სხვა რამ საქმე არც ემარჯვება...

არ არის ისეთი არც ძროხა, არც მოხვერი და  
დეკუელი, რომ ტრავსკან სახელი არ ჰქონდეს დარ-  
ქმულს. ეს კი მოსწონს ნახარს, მოსწონს სიცი, რომ  
ტავუ სხვა წყეშებს არა გაეც, რომლებიც კულში  
დასდევნ პირუტყვებს და მოსვენებას არ აძლევენ.  
ერეკებათ უწყსროვოდ ხან აქეთ, ხან იქით და თვი-  
თონსაც ილღებთან და ქვეყანასაც აუწყებენ. სურათ-  
ით სურულია, არც ერთი მეტი სიტყვა ეს დიდი მილ-  
წვივა და ავტორის საერთოდ ახასიათებს. კრებულში  
მოთავსებულია მშენიერი სურათი: მუხა და ტირი-  
ფი. თუ არ ვცდებით; ავტორის სიუჟეტი აღებული  
აქვს რეალური ბუნების მოვლენიდან—შორეულ  
შეიციარიაში. ამ პატარა სურათში მოცემულია ცხოვ-  
რების მთელი შინაარსი და, თუ გენებეთ, ისტორი-  
ის ფილოსოფიაც ნახევრად რეალისტურად გავებუ-  
ლი. სწორედ ლეო ქიაჩელის ეს ესკიზი გამახსენდა,  
როდესაც ს. კაკაბაძის წერილს გვითხვლობდი ფურ-  
ნალ „მნათობში“. კაკაბაძე სწერს საქართველოს  
ეკონომიური ვითარების შესახებ მე-18 საუკუნეში.  
ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური ვითარების ისტორია იმ-  
დენად ღარიბია, რომ ამ დარგში ყოველი წვლილის  
შემქმანი უდიდესი მადლობის ღირსია. არის ზოგი-  
ერთი დებულებები, კაკაბაძის მიერ წამოყენებული,  
რომელიც ახსნა-განმარტებას თხოვლობენ. მე სა-  
ჭიროდ მიმაჩნია აღუნიშნო ერთი ბუნდოვანად გა-  
მოთქმული დებულება. ს. კაკაბაძეს ჰგონია, რომ მე-18  
საუკუნის ეკონომიურა ურთი ერთობა რუსეთთან  
ერთნაირ როლს თამაშობდა ამ ორი ქვეყნის შვირ-  
თებაში. ის სწერს: „მეორე მხრივ იღვა კავკასიო-  
ნის ქედის თითქმის კარხედ მომდგარი რუსეთი,  
ძლიერი როგორც ეკონომიურად, ისე სანხედრო  
თვალსაზრისით. კულტურული და პოლიტიკური ხა-  
სიათის სიმპატიები ქართველებს უკვე კარგა ხანია  
აერთებდა რუსეთთან... საუბრელი ამ გადატეხას  
ქართველი ხალხის ცხოვრებაში ჩაუყარა მე-1740  
წლებში რუსეთისკენ ახალი ეკონომიური გზების  
წარმოჩენამ, რომენაც ნელ-ნელა ხელი შეუწყო  
რუსეთსა და საქართველოს შორის მტკიცე ურთი-  
ერთობის დამყარებასო“ (გვ. 237—238). თითქოს  
ქართველი მუხა და ტირიფივით ეს ორი პოლიტიკუ-  
რი არსება შეყვარებულნი იყვნენ და ერთმანეთის-  
კენ მიიღვლიდნენ. ეს არის შემდეგი ხანის განცდის  
გადატანა მე-18 საუკუნეში. რუსეთთან შეერთების  
მიჯნა ერთ პოეტს უფრო მოსდენილიდ აქვს და-  
სურათებულ:

„ჩემო სოლომონ, მეფემ უბრძანა,  
მე ვე ყოველი არ ვიცი განა?  
მაგრამ კეთილთა დღეთა თვის ქართლის,  
რა მოვადგარი უმჯობეს ამის?..“

(წ. ბარათაშვილი გვ. 78—79)

მატერიალისტურ შეხედულებას თვით რომ და-  
ვანებით „რევოლუციურ ინტელიგენციას“ არ უნ-  
და სჭიროდეს რთველიმე მიზანშეწინაღ ისტორიულ  
მოქმედებას ახსნა ყოველთვის „ეპიკურებისაგან  
ბაგების აღებით“.

განსაკუთრებულ ყურადღებას ვაქცევ ქორე-  
ლის წერილს თეატრზედ. ხალხისწერი შეხედულება  
აქ სავსებით არის გატარებული. ის გამოდგება სა-  
ხალხო სცენის მოყვართა სახელმძღვანელოდ.

ფრანლის ბიბლიოგრაფიაც ნაწილში საინტე-  
რესოა დ. გს წერილი, რომელიც ზოგიერთ ბიბ-  
ლიოგრაფებს სანამუშოდ გაზარადგებათ.

„მნათობს“ ავლი პროლეტარულ მწერლების ნა-  
წარმოებები. „ნუ დაკარგავ ძველსა გზასა. ნურცა  
ძველსა მეგობარსა“ ნათქვამია.

ბიკტორ თევზაია



ა რ ბ ა შ ა (ა. კაკაბაძე)

სრულებით ახალგაზრდა მსახიობი, მწერალი,  
რეჟისორი. სცენაზე მუშაობს 10 წელიწადია განსა-  
კუთრებით მონაწილეობს ოპერა—ოპერეტკებში.

მღერის რუსულა ქართულ, სომხურ, სპარსულ,  
თათრულ და ბერძულ ენებზე. როგორც მწერალი  
აქვს საკუთარი ნიუბები: 1. „მუშის ვასამარებობა“  
2. „დაარ მირზა“ 3 „შახ ისმაილ“ და სხვ.

ამ ჟამად ის მუშაობს თეიმურაზოვლთა და  
ავლაბრის მუშათა კლუბში.

გ რ . შავიშვილი.

## ვახტანგ მჭედლიშვილის ხსოვნას

(სურათი იხ. „თ. და ც.“ № 11,—14)

მოსკოვის სამხატვრო თეატრის ცნობილი რე-  
ჟისორი და ქართული დრამატული სტუდიის და-  
მარსებელ-ხელმძღვანელი ვახტანგ მჭედლიშვილი,  
რომელიც მაისის 19 უეტრად გარდაიცვალა მოს-  
კოვში გულის სიგანივრით, ჯერ კიდევ ახალგაზდა,



სიოცხლოთ სასენ კაცი იყო; დაბადა ბათუმში 1884 წ. ქართველ კათოლიკეთი ოჯახში. მამა მისი, ლევან, იყო იმ დროს ბათუმში კარგათ ცნობილი საქმის კაცი, რომელიც განირჩეოდა ჩვეულებრივ დამაინისაგან ტრემირაჟენტით და ქართული საქმეებისადმი სიყვარულით. საშუალო განათლება ვახტანგმა მაილა ბათუმის გიმნაზიაში; უკვე მოწაფეობის დროს დაეცო მას თეატრის განსაკუთრებული ვატიცება: სდგამდა ხშირად თავის ამხანაგების მონაწილეობით წარმოდგენებს, თეთონაც თამაშობდა (ერთხელ თუ ორხელ ადგილობრივ თეატრში ფარულად ნამდილე მსახიობებთანაც-კი გამოვიდა სენანუჯი, გიმნაზიაში უფინის დროს სცემდა აგრედვე მოწაფეთა სალიტერატურო ჟურნალს და საზოგადოდ იყო მეტის მეჭად ცნობის მოყვარე და ცოცხალი ყმაყელი. გიმნაზიის დასრულების შემდეგ შევიდა მოსკოვის უნივერსიტეტი, ერთი წლის შემდეგ, დაახლ. 1905—6 წ. სახელოვან ალ. სუმბათაშვილის შემწეობით: მოსკოვის სამხატვრო თეატრში. აქედან იწყება მისი სისტემატიური, ხანგრძლივი მეცადინეობა თეატრალურ ასპარეზზე, რის შემდეგ ის სამხატვრო თეატრს არ მოშორებია. ბოლო წლებში იგი შეიქნა სამხატვრო თეატრთან არსებულ მეორე სტუდიის ხელმძღვანელად და რეჟისორად, მაღვა რამდენიმე პიესა. მისმა დადგამამ საერთო მოწონება გამოიწვია; გასულ წელს—მიწვეულ იქნა ცნობილ „მცირე თეატრის“ რეჟისორად. გასულსავე წელს დაარსა მოსკოვში ქართული დრამატული სტუდია, რომლის ხელმძღვანელი უკანასკნელ წუთამდე იყო და რომლითაც ის ფიქრობდა საქართველოში ჩამოსვლას და მილაწეობას.

დღიი სიმპატიების აღმძვრელი იყო განსვენებული, როგორც ადამიანიც; დინჯი, თავდაბალი საეცეთისო ამხანაგი და მეგობარი. თავისი ბუნებრივი უზრუნველობით და გულწრფელობით ის ჩვენ სინამდვილეში პირდაპირ იწვიათ მოვლენას წარმოადგენდა: ახლა ასე გავრცელებულ მეტირობა-ბაჭი-ბუჭებისა და ცრუ პათოსისა მას სრულიად არა ეცხო რა. იქნებ საკვირველიც იყოს, რომ თეატრთან ასე შეზრდილი პირი ცხოვრებაში ყოველივე თეატრალობას მოკლებული იყო.

თუ ვახტანგ მჭედლიშვილის დანაკლისი საგრძობია შემოქმედებითი ძალებით მდიდარ რუსულ სცენისათვის, სადაც განსვენებული ამდენხანს უღეწოდა და სადაც მას, როგორც ნიჟერ რეჟისორს, შესაფერო ფასიც ჰქონდა, ასეთ ძალეპს თითქმის სავსებით მოკლებულ ქართველი თეატრისათვის მისი ასე უღროო დაკარგვა პირდაპირ განუზომელი დანაკლისი და დღეს და ახლო მომავალში შეუქსებელი. ქართულმა თეატრმა დაკარგა მასში ნიჟერი, ევროპული მასშტაბით განათლებული ხელმძღვანელი, უადრესად გაწერთილი და უთუოდ პირველხარისხოვანი სპეცი. მართალია, ვახტანგ მჭედლიშვილს არ დასცალდა გადმოეტანა თავისი მოღვაწეობის ასპარეზი თვით საქართველოში და მით ქართული თეატრის განვითარებისათვის წაუშლელი დღიი დაქინა, მართალია მან სხვა და სხვა მიზეზ-

თა გამო ვერ მოასწრო დიდი ვ. ოლტენი-მესხიშვილის იმედების გამართლება (რუსეთიდან საქართველოში უკანასკნელად დაბრუნებისას თეატრემიონანმა მესხიშვილმა, ნახა რა ჩვენი თეატრის უმწველ მდგომარეობა, ვახტანის თინამშრომელთან ინტერვიუს დროს გამოსთქვა აზრი, რომ აუცილებლად საქარია ქართული თეატრის ხსნისათვის ვ. მჭედლიშვილის მოსკოვიდან გამოწვევაო), მაგრამ ვ. მჭედლიშვილის თაოსნობით და ხელმძღვანელობით გასულ წელს მოსკოვში ქართული დრამატული სტუდიის დაარსება, უკანასკნელ წლებში მისი ტფილისში ხშირად ჩამოსვლა და ბევრი სხვა რამ ცხადდად მოწმობდა, რომ მალე, მღიერ მალე ვახტანგ მჭედლიშვილი სასენსელოზე მიიტრიალდა მშობლიურ კერძს და თავის ნიქს, ცოდნას, ენერჯიას ქართულ მელოპონის სამსხვერპლოზე მიიტრიალდა.

და მით უფრო საწყუხარო და სავალალოა, რომ ულმოიგბმა სიკვდილმა ასე სასტიკად გამოგეტაცა ხელიდან ახალგაზღვრი სწრაფვით სასენ და მომავალში მრავალ შსაძლებლობათა შემცველი დაუფიქვარი ვახტანგ მჭედლიშვილი. საუკუნოდ იყოს ხუნება მისი.

ი. გ. რაჩიშვილი.

23. V. 24 წ.

შ ი ლ ლ რ ი ს ს ა ლ ბ ა მ ო ზ მ .



მაისის 28 ტფილისის გერმანულ რეალ გიმნაზიის ქართველ მოწაფეთა მიერ შილლერის „ყაჩაღების“ დადგმის გამო. რეჟისორი გიმნაზიის მასწავლებელი ფრიდრიხ ბაუშაუერი (\* და მოწაფენი: კარლ მოორი—გ. დიღია, ფრანც მოორი—დავ. მინაიშვილი, ამალია—ლე. გეორგობანი, მოხუცი მოორი—ა. დილოუხანოვი, შაიკელბერგა—ელ. სიხარულიძე, როლდერი—შოთა დედაბრიშვილი, რაცმანი—რევაზ მონასელიძე, შვიციკერი—შ. ჩიტოშვილი, სელდოიერი—თამ. ვარაზაშვილი.

დიდად საინტერესო საღამო გამართა ტფილისის გერმანულ რეალ-გიმნაზიამ გასულ ოთხშაბათს, 28 მაისს, შილლერის პატესსცენოდ.

სასტუმრო „ნოე“—ს საშაოდ დიდი საკონცერტო დარბაზი უკვე 8 საათზე სხვე იყო ხალხით, რომელიც შესდგებოდა უმთავრესად: დასახე-



ლებზე გიმნაზიის მოწოდებისაგან და მასწავლებელთაგან, ადგილობრივ მრავალრიცხოვან გერმანულ კოლონიის წარმომადგენლებისაგან და მოწყვეთა მშობლებისაგან.

შილერის რამოდენიმე ბალადის გერმანულად წაიკითხვისა და შილერის სიტყვებზე შედგენილ რამოდენიმე სიმღერის ხორის მიერ ასრულებილ მომღებელ წარმოდგენებზე იქნა გერმანულ ენაზედ „ყაჩაღების“ პირველი აქტი სამ სურათად. როლები განაწილებული იყო მხოლოდ მოწოდეთა შორის. მოთამაშენი თითქმის ყველა ქართველი ეროვნებისა იყო. გასაგებია, რომ ეს გარემოება, უცხო ეროვნების მოწოდეთა მიერ აქ. ტვილისში, გერმანულ ენაზე პიესის დადგმა—რწვევად საერთოდ მთავარ ინტერესს. და უნდა აღინიშნოს სიამოვნებით და სიხარულით, რომ მოწოდებებში ყოველგვარი დაბრკოლება გადალახეს და ენის მშვიდ მათი გამარჯვება ცხადი იყო: კარგი გამოთქმა, სცენაზე თავისუფლად, გაბედულად თავის დაქვერ და სხვა ნათლად მოწმობდა, რომ გერმანული ენა მათთვის უცე უცხო არ არის, რომ მათ ამ ენის სული სავსებით შეუთვისებიათ.

წარმოდგენის გათავების შემდეგ მოწოდებებმა სცენაზე გამოიყენეს ამ პიესის დამდგმელი, გიმნაზიის მასწავლებელი ფრიდრიხ ბუგენაუერი, რომელსაც დიდი ოვაციებით შეხვდა რეორტო მადლიერი მოწოდებები. ისე დამსწერ საზოგადოებამ...

საზოგადოდ ამ საღამომ ყოველ მხრივ საუკეთესო გამოხატვები დასტოვა: საუბრობო გარემოა ნი წესრიგი, რომელიც სუფივად დარბაზში, სრულებით არ უშლიდა ხელს ახალგაზობლის მაჯის ცემის გამოამყარებებს, საერთოდ ყველაფერი წერილობრივ, რომელიც კი ადასტურებდა ამ სასწავლებლის მიღწევებს.

დიდი მადლობის ღირსია გიმნაზიის დირექტორი ირე. იეკელი და ყველა მისი უნდაგარო თანამშრომლები ასეთ შინაარსიან საღამოების გამართვისათვის და ვუსურვოთ მომავალში ყოველგვარი წარმატება.

R.

## დაბა-სოფლის თეატრი

### ქეიშეთის თეატრი

სოფ. ქეიშეთის წარსული ზაფხულიდან უკვე თავისი თეატრი აქვს. მა. თაოლია და ჯერ კიდევ ბევრი ავლია, მაგრამ უმოკლესი: დარბაზი და სცენა მოწყობილია და წარმოდგენებიც იმართება.

ქეიშეთის მცხოვრებლები ჩვეულნი იყვნენ წარმოდგენებს ჯერ კიდევ 70-იან წლებში, ზაფხულობით. მონაწილენი იყვნენ ქ. ყიფიანსა და მის და ელენესთან ერთად მიხ. ყიფიანი, მარამ ყიფიანი—ქართველშვილისა, ექიმი ნ. ხუდადოვი, რომან ფავლენიშვილი, ბაბო ავალიშვილი, შაბო კორინთელი და სხვ. 1895 წლიდან მთავად უკრებდნენ ამ წარმოდგენების, იყო განსვენებული ერთეული ყიფიანის ოჯახი. ზაფხულობით ადგილობრივი ძალებს თავის მოყრით და თბილისიდან რეგ. რივად მოწვეული საუკეთესო არტისტების მონაწილეობით (ვ. აბა-

შიძე, კ. მესხი, ვ. გუნია, ნ. გაბუნია-ავარელი, ე. ჩერქეზიშვილი და სხვ.) იმართებოდა წარმოდგენები ქეიშეთისა და მის ახლო-მახლო დაბა-სოფლებში (სურამი, ხაშური, გომი, ქარელი და სხვ.).

ადგილობრივი ძალებს შეადგენდნენ: სვ. ყიფიანი, ალ. ციმაკურიძე, ლევ. ივ. ყიფიანი, მაიკო ციმაკურიძე, ლევ. ციმაკურიძე, ალ. თურქულტანიშვილი, ქრ. კიხაძე, კოსია ჯავახიძე, იეს. ყიფიანი. ეს იყო ეგრედ წოდებული „ქეიშეთის ტრუპა“\*)

წარმოდგენები ხან და ხან საკონცერტო განყოფილებით იმართებოდა. აქ მონაწილეობდნენ ვ. სარაჯიშვილი, ილ. აბაშიძე, მ. ძნელაძისა და სხვ. წარმოდგენები იდგებოდა ხან კერძო სახლებში, ხან სახბულოში, ხან სასწავლებლებში, ხან პავიერ გარეთ.

პიესები მზადდებოდა კ. ყიფიანის ოჯახში. მთელი ღლები უნდებოდა რეპტიციებს ან თათხებში, ან ბაოში, მშვენიერი ბუნების კალთებზე. აქედან მიდიოდა დ. სი რომელსაგან დაბა-სოფლებში, სადაც დაქორავებული იყო შენიბა წარმოდგენის გასამართავად, რასაც დიდი ვივა-გალობა სჭირდებოდა სცენის მოსაწყობად აქეთ-იქიდან ავიჯის მიტან-მოტანის გამო.

სოფელი გამართულ წარმოდგენაზე ასობით ესწრებოდნენ სხვა სოფლებიდან ურმებთან და ეტლებთან ჩამოსულები.

წარმოდგენა ყოველთვის ტრადიციული ვახშით გვირგვინდებოდა, რა დროსაც წარმოითქმოდა სიტყვები, რომელიც შორის არა ერთი და ორი ყოფილა მნიშვნელოვანი თვისის შინაარსით, რამდენადაც ის მოახერხებდა და გამოსთქამდა საერთო გულის ნადგმს. ამ ვახშმებს ერთგვარი ყრილობის ხასიათი ეძლეოდა, რასაც დიდი ვივა-გალობა ალხრილი ხალხი, ქალაქებიდან მოსულ ინტელიგენციას შეხვდებოდა და ერთი მგორეს გულის ნადგმს უზიარებდა.

შიპარული დროს ვატარებდა, შეგვიბრებულ სიმღერითა და ცეკვით, რომლის დიასახლისად დაუვიწყარი მაქინე ამირეჯიბისა იყო ხოლმე, მატარებლის მოსვლამდე გრძელდებოდა.

ამ გვარად ყოველ ზაფხულს რამდენიმე წლის განმავლობაში მუშაობდა ეს ტრუპა.

წარმოდგენებს მეტ წაწილად მალა-წოდება ესწრებოდა, მშრომელი ხალხს-კი უფრო მოსაყდენ გასართობად იჩნედა.

— რა ვნა, შენი ქირიმი, ხომ იცი ძალიან პატრესა გეცმ, როგორ დავხარდებოდი მისვლას, მაგრამ არა მკალიან დღეს და შენც წუ დამემდურები.

— ცხენზე შეგადარი ერთ-ერთი ყნ ნი ფულის ხალხს სოფელში, რომ წარმოდგენაზე მოვიდნენ და

\*) მოთავე ამ ტრუპის იყო ნინო ბეგან ტაროშვილის ასული ყიფიანისა. მის ოჯახში იკრებოდნენ ტფილისის მსახიობნი და ადვ. სკენისოვი რეჟისორი; ნინო დადიანი დაბა-სოფლებში, ქორაბედა შენობას, მოულობდა ავიჯს და გამახლებულ დასს გიწვევდა ხოლმე პიესების დასაფხვლად; თითონაც მონაწილეობდა სცენაში, როგორც სცენის მოყვარე ხალხი რატა როლი არა ჰქონდა, მოყარბებოდა.



აი ამ ბოლიშთ უპასუხებს მას რომელიმე გლეხთაგანი.

წარმოდგენების მიზანი ყოველთვის იყო საკლემოქედო. შემოსავლი ეძლეოდა ხან წყერაკითხვის საზოგადოებას\*, ხან სტუდენტობას, ხან რომელსიმე მოწოდებს და სხ.

ბოლოს სურიაში რამდენიმე ინტელიგენტის ინიციატივით დაარსდა დრამატული საზოგადოება რომელმაც მოჰკიდა ხელი პროვინციაში წარმოდგენების მართვას და ქვეშეთის ტრუპაკი დიპლომატულ-კი ქვეშეთის კომუნისტური პარტიის უფრედმა წამოაყენა საკითხი მუდმივით თეატრის გამართვისა. სცენისა და დარბაზის მოსაწყობად დაინიშნა სუმბათაშვილის სახლი. უფრედის წევრები ენერგიულად შედგინენ საქმეს. ახვე დროს დაარსეს დრამატული წრე და ამორჩიეს გამგეობა. გამგეობაში შევიდა ქვეშეთში მცხოვრები რამდენიმე ინტელიგენტიც.

სულ მოკლე ხანში დასრულდა საღურგლო საქმე დარბაზისა და სცენისა და ჯერ მიდგა სამხატვროზე. იქ მიმპართეს დახმარებისთვის ხელოვანთა კავშირზე გადასულ კოტე ყფიანის სახელში ოსულ ხელოვანთა. მხატვარმა ირ. თოიძემ დაუ-

ბატა მშვენიერი ფარდა. მ. თოიძემ და ალ. ციმაკურიძემ—დუკორაციები. გაიმართა კონტა სცენა და საკმაოდ ფართო დარბაზი. თეატრი გაიხსნა გასული წლის 11 აგვისტოს.

წარმოდგენას დიდძალი ხალხი დაესწრო. ამისათვის ცხენით შემოვლა აღარავინ დასჭირებია თითონ ხალხი მოუთმენლად მოელოდა წარმოდგენას ახალ თეატრში და აღტაცებული დიშალო, როგორც სცენის ხილვით, ისე საიდუმლოწაწალო ელფერით გამართული წარმოდგენით.

მისუკან ორი თვის განმავლობაში მართავდა წარმოდგენებს გამგეობა, საავარაკოთ ნოსტული ინტელიგენტების მონაწილეობით და ხალხიც ყოველთვის ბევრი ესწრებოდა და ძაყუფილი რჩებოდა წარმოდგენით. მაგრამ საუბედუროდ თეატრს არა აქვს რეკვიზიტი და ავეჯი, ურომლისობაც აბრკოლებს საქმეს.

გამგეობას კი საჭირო თანხა არა აქვს არც რეკვიზიტისთვის და არც სხვა საჭირო ხარჯისათვის თეატრის ნაკის შესასებად.

ასეთ შემთვევაში თუ მთავრობა არ დაეხმარა, თეატრი ვერ იარსებებს.

ნინო ყიფიანი.

### ქართული „ია“ და სომხური „იანც“\*

სომხური გვარი ბოლოვდება სიტყვით „იანც“, რაცია ნიშნავ შვილს, ძეს; სოკათა, კირაკოზიან, პოლოსიანც, სეკირტუმიანც, კახარიანც, აბრამიანც და სხვ. ეს სიტყვა „იან“ ანუ „იანც“ წარმოსდგება ქართული წყაროსაგან. ყველა ერებს გვიგები ბოლოვდებიან სიტყვით „შვილი“. იტალიური გვარები ბოლოვდებიან „ბე“-თი: ლლონტი, ვლენტი, ჯიბუტი და სხვ. გერმანული გვარები—„ირ“-ით: ზინერი, ხიმერი, მაუზერი და სხვ. რუსული გვარები—„ოვ“-ით: პეტროვ, პავლოვ, ბარანოვ, ვიროპოივ, ვეკოვ და სხვ. თათრული გვარები—„ოლი“-ით: ხასანოლი, ხუსეინოლი, დურსუნოლი, დვერიშოლი და სხვ. ქართული გვარების დაბოლოვებს სანი სინონიმი აქვს: შვილი, ძე და აი. „ია“ სინონიმი „შვილი“-სა და „ძე“-ს. ა) ფოცხიშვილი, ირემაშვილი, ხალიშვილი, ბ) გვირიამძე, გორდელაძე, კვაჭაძე, გ) კვიციქია, ვაგუშია თორღანია, ვფია, ცხაკაია, „შვილო“-ს ანუ „ძე“-ს სინონიმი „ია“-თი მეგრული გვარები ბოლოვდებიან უფთავრესად. სიტყვა „ია“ წარმოებულა მეგრული სიტყვიდან „სკუა“. „სკუა“-საგან წარმოსდგება მეგრულსავე გვარის დაბოლოვება „უა“ უქანსკენისაგან წარმოსდგა შემცირებული დაბოლოება „ეა“ და განგრეკლებული სიტყვა „ია“. როყუა, სტურუა, გოხუა, კუჭუა, ვაგუდეა, ქეცარაია, კაჭარაია, ქავა; ოდიშორია, ძგებია, ხვტია, ჯავახია—ჯავახიშვილი. დემურია—დემურაშვილი. კალანდია—კალანდაძე, ჯაბუა—ჯაბაშვილი. ბერაია—ბერიძე, ბერა-

ძე, ბერიშვილი. თიღრია—თიღრამე. მესხია—მესხიშვილი. ასე, ქართული ძე და შვილი, მეგრული—სკუა—უა—ეა—ია.

რომ ეს ასეა, ამისი სადუქველი ქართ. ხალხურ სიტყვიერებაშიაც ნიშნავება. სახელდობრ: განსვენებულ პედაგოგმა ი. გოგუბაშვილმა ქართლში ამოსწერა ერთი ხალხური ლექსი სახელმძღვანელოში შესატანად: „თხა და ეყნახი“. ქართლურ ორიგინალში ამ ლექსის ყოველი ხანა ასე იყვება: „ია, ენახო“. „ია, ენახოთ ეყნახი...“ „ია, ენახოთ ეყნახი...“ „ია, ენახოთ მეელი“ და სხვ. ამ „ია“-ს მნიშვნელობა პარცემულმა პედაგოგმა ვერ გაიგო, ამოშალა ეს სიტყვა პოპულარიზაციისათვის შინ აღავას დასვა სიტყვა „მოდი“. „მოდი, ენახოთ ეყნახი...“ „მოდი, ენახოთ თხა...“ და სხვ. ამ ლექსის ხალხური რედაქციის სინონიმი რომ ვიხმართა, მაშინ გამოვა შემდეგი: „შვილი, ენახოთ ეყნახი...“ „შვილი, ენახოთ თხა“ და სხვ.

კიდევ ერთი სახეთი ხალხური სიტყვიერებიდან, რომელიც ზემოთქმულის სასარგებლოდ აღადგებს:

ი ა მ ა გ შომა შობითა,  
იარღმა ვაგზარდა ქებითა.  
ნაირიხმა მტუფ ვაწოვა,  
მს ქვეყნარ სურნელობითა\*.

ამ ხალხურ ლექსში ჩჩვილი ბავშვი უმაღლესად არის შესწეული. ამ ლექსში ჩჩვილი საუცხოო შედარებშია. ყვეილმა გზობა, ყვეილმა მუფე ვაწოვა, ყვეილმა ვაგზარდა და სურნელობითაც მას ჰვეყნარო, აქ ძლიერმა სიტყვიერების უმაღლესობამდე ასული.

აქედან გამოდის აუცილებელი დასკვნა: სომხური „იანც“ წარმომდგარა ქართული წყაროსაგან: ძე, შვილი, სკუა—უა, ია—იანც().

გ. ლომთათიძე.

\* იხე ქვეთა საქამთო წესით. სასურველია ამ ხვეის შესახებ სხვითაც გამოსკენა თვისი აზრი.







# ვიგლიოვკავია

ჟ. მახარაძე.

თსუშულმაბათა კრავაშლი

ტ. 1 წერილები სხვადასხვა საკითხებზე 384 გვ. 2 რ. 50.

ვისაც მსურს ჩვენი ჟუანისტული 25—30-იან წლების საზოგადოებრივ ყოფა-ცხოვრებას გაეცნოს, განსაკუთრებით მარქსისტულ სოფლმხედველობის თანდათანობითი ჩახახვა-განვითარებას და წოდებათა ურთი-ერთ შებლა-შემოხლას, სხვადასხვა მიმართულებათა კიდლს, ის, სხვათა შორის, ჟ. მახარაძისა და ნ. კორდინას ნაწერებს გვერდის ვერ აუხვევს. როგორც ეს პროფ. ალ. ხახანაშვილმაც შენიშნა. საბელწმიფო გამოცემლობას განუზრახავს ფ. მახარაძის ნაწერები რამდენიმე ტომად გამოისცეს. გამოვა ტომები: ნაციონალური, აგროლური, სიტყვა-კანონმდებელი საკითხების და სხ. ამ პირველ ტომში შესულია წერილები 1895—1902 წ., ჟუანისტული (1923 წ.) სამი წერილის დამატებით. აქ ყოველი წერილი მარქსისტული თვალსაზრისითაა გამოჩნული, მემამოხე სულით გაქვნილი. ძველის დამნაგრეველი, ახალის განარჯვების რწმენის განმამტკიცებელი.

ეს ძველი რევოლუციონერი პუბლიცისტი ყოველ მკითხველს უთვრავს იმ რწმენას, „რომ ყოველივე ძველი აღრე იქნება თუ გვიან უნდა უსათუოდ დაირღვეს, დაიქცეს და გამარჯვება მხოლოდ ახალს ეკუთვნის. ამისთვის საზოგადოებრივად უნდა მოვითხოვო სულის სიძლიერე და ხასიათის სიმკაცრე, რომ პირველმა დამბრკოლებამ ჟუან არ დაახვიოს... გზის გაკეთვა ძლიერ სამშობლო საქმეა და აქ დროებითი დამარჯვება დამარცხებად არ ჩაითვლება“ (344 გვ.).

წიგნი შმიკული ავტორის სამი სურათით (20 წ. წინანდელი, აწინდელი და ტანდაობთა სამმართვე. ლოსი, ტყვეობისა).

სხვათა შორის, საქართველოს სახალხო საზოგადოებრივ-განვითარებ მოძრაობის ისტორიის შესწავლისათვის ეს წიგნი აუკლებელი წყაროა.

### ი. რამბათიელი.

„წითელი წიგნების“ გამოცემანი: 1) ტრ. თაბუკაშვილის „განთიადი“; 1 წიგ. 174 გვ. 1 მან.. 2) თორმეტი სკეთებანი, პოემა ალ. ბლოკისა, თარგ. ვალ. გაფინადიშვილის; 32 გვ 40 კაბ. 3) სტროქონა—სწავლა რ. ჟ. ს. რ.—ის სახელმწიფოსა და კონსტიტუციასზე, 366 გვ. ფ. 3 მან.; 4) ს. ლინიონი (1870—1924) 145 გვ. 50 კ. 5) გვ. ველიამ მ. ბრაუნის კომუნისში და ქრისტიანობა 109 გვ. 1 ჰ. 10 კ.

ქართო გამოცემანი: 1) ლეო ქიანელი—I ტრ. მოთხრობები, ნოველები, ესკიზები, 151 გვ. 1 მ. 25 კ., 2) მისივე—ნატაბატარის საიდუმლო, სურათებითი, საბავშო მოთხრობა, 43 გვ. 70 კ.; 3) რაქოდენ გვეტაქე—ვირების შესისა (ლექსების ტომი), 98 გვ. ერთი მანეთი, 4 მ. ჯავახიშვილი—აღამა-შვილი, მოთხრობები, ტომი 1, ივ. გომართლის კრიტ. წერილთა, აკ. სეანიშვილისა და ივ. ვარაზაშვილის გამოცემა, 230 გვ. 1 მ. 50 კ.; 5) შალვა ჯანბერიძე, პოეზია ლექსები, 73 გვ.

# რეცენზიები

ტფილისის სახელმწიფო აკადემიური დასი დასავლეთ საქართველოში გაემწეზავრა მაისში.

დამსა შემოიარა ქალაქები: ქუთაისი, ბათომი, ფთი და ქუთაოთა.

ქართული დასის ასეთი მოგზაურობა პირველია: საკუთარი დეკორაციები, ბუტაფორია, საპარიკმახერო, სრული ანსამბლი, უბრალო თანამშრომელი—სტატისტიკი-ქი—თან ახლდა დასს. დასში იმყოფებოდა 62 კაცი, გარდა ტენნიკურ პერსონალისა. რეპროდუქტორი პროფინციისათვის სრულიად ახალი: „ცხერის წყარო“, „ინტერესთა თამაში“, „ვახანაურული მდაბიო“, „მასსა“ და „გმირი“. ზოგჯან (მაგ. ქუთაისში) ზოგიერთი პიესეტი მეთრდებოდა. დასს ხალხი ყველა ქალაქში გულთბილად შეიგება.

წარმოდგენებს ზღვა ხალხი აწყვდებოდა. ქუთაოთაში წარმოდგენებს ესწრებოდნენ მეტწილად მუშები. ასევე იყო ფთოშიაც, სადაც მუშებისათვის საგანგებოდ განმეთრებულ იქნა „აღამიანი მასსა“.

ამ მოგზაურობამ, სხვათა შორის, ნათელ მყო, რომ ჩვენი პროფინცი არაფრით ჩამორჩება დღეაქალაქს თეატრალური მოთხოვნილებით.

ყველან დიდი სურვილია და მოთხოვნა თეატრისა: აგებენ თეატრებს, აწყობენ და ჰქვნიან სცენის მოღაწეთა წრეებს, იძენენ ახალ პიესებს და სხ.

დღევანდელი ხელისუფლება და ეკრთის მოვლდეს სათავსო უღვას ხელისუფლების საქმეს, გონაღვა განსაკუთრებულს გულის ყურით მოეპყროს ამ იშვით მოვლენას.

### X

სამატრედიის თეატრის შენობის ნაწილი, მოგვსენებთ, ვასული წლის ქარმა ვადანგარა და ხალხს წარმოდგენების ხილვის საშუალება მოესპო მავრამ ამან გული არ გავკიტება: გადლობრე პარტკომისა და აღმასკომის სასახელით უნდა ითქვას, რომ წელს დიდი ნაბიჯი გადადგეს წინ, —მათის წვევების სპ. კიკინიშვილის, ილია სტურუას და არ. ზუტუას თათსობით ა. ფ. აღდგომი დლით დანგრეულ იქნა ნიკოლოზის დროს აგებულ ციხე, რომლის მასალით გადაწყვეტილია თეატრის აგება. სათეატრო შენობის გეგმა მზადაა დარბაზი დაიტებს 700 კაცამდ პროფკავ. 3. მ. მიღნის ახსნაშა.მაისურთოვის მებურავლე მუშაკობით შესდგა დამატეული წრე (გამგეობაში—აკ. ხამთრადე. ანტ. რამაკეიშვილი და პაბორა ნინოშ), რეისოსოლად მოწვეულია ზ. ურუშაძე. პიესები მზადდება და მოკლებანი დამწევა წარმოდგენები განახლებულ თეატრში განახლებულ დასით. სამწუხაროდ ზოგიერთი ძველი დაახალბედილი სცენის მოკვარე (მაგ. ტრეკ სიხარულიძე, მია-გიორგი ს—ძისა) განზე სდგანან, ასეთი დაქსაქსულობა ზარალის მეტს არას მოგვეკვს საქირია საეთოთ ძალღონით მუშაობა ხალხის საკეთილდღეოდ.



**გორის სახალხო სახლში.** კვირას, 18 მაისს, გაიმართა საღამო წარმოდგენა-კონცერტი ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქციის სასარგებლოდ. ამ საღამოსთვის ტფილისიდან ჩამოვიდნენ თვით რედაქტორი ამ ჟურნალისა იოსებ იმედაშვილი და ოპერის არტისტი ვ. ქაშაკაშვილი. დარბაზი სავსეა საზოგადოებით. საღამოს დაწყებისას იოსებ იმედაშვილმა ვრცელი სიტყვა (მოხსენება) წარმოსთქვა თეატრის შესახებ, მის წარსულს. აწმყოსა და მომავალზე მან ცოცხალი ქართული სიტყვით გადისცა გორის საზოგადოებას სათეატრო ხელოვნების თანდათან ზრდა უძველესი დროიდან დღემდე მისი მნიშვნელობა, დანიშნულება, ქართული თეატრის გარშემო დღეს ატეხილი განგაში, აღნიშნა საერთოდ ხელოვნების და კერძოდ ქართული თეატრის დამსახურება ქვეყნის წინსვლის საქმეში, საპიროთ აღიარა დაარსება სახალხო სასოფლო თეატრების, შექმნა მოძრავი თეატრის და სხ.

გორის საზოგადოებამ სათეატრო საქმეში ახალ მიდრეკილების მსუკელომა-განვითარებაზე მარტო გაზეთით თუ იცოდ—რამე, ისიც თითო-ორიოლმა, დღეს—კი მათ ეს ცოცხალი სიტყვით ნათლად წორწორადინეს. მომხსენებელი ხან-

გრძლივი ტაშით დააჯილდოვეს. აუცილებლად საჭიროა ასეთი მოხსენება ყველგან გაიმართოს, სიტყვის შემდეგ წარმოდგენილი იქნა პიესა „სიზარტულე“. ასრულებდნენ ადგილობრივი სცენის მოყვარენი, რეჟისორი ალ. ჯაყელის ხელმძღვანელობით, მონაწილეობდნენ: ა.ჯაყელი, შ. კორინთელი ტ. ცინცაძე, მ. გარაყული, გრაქერა ვეზირიშვილი, და მკაჟვარიანი. პიესამ შესაფერად ჩაიარა.

ამის შემდეგ მიმდებარა ვალ. ქაშაკაშვილმა შეასრულა ოპ. „თქმ“. შოთა რუსთაველიდან „არაბის არიას“, „გენაქვალე“ და სხვა რომანსები.

აღნიშნულმა საღამომ საუცხოოდ ჩაიარა, რაც უმთავრესად მიეწერება იოსებ იმედაშვილის მიერ წაკითხულ ლექციას და ქაშაკაშვილის სიმღერებს.

ადგილობრივი სცენის მოყვარეთა წრე და საქმის მესვეურნი დიდა მადლობის ღირსი არიან ასეთი საღამოს მოწყობისათვის.

**შ. ლიახველი**

\* ქ. წინა ნომერში (11) „მადლობა გორელებს“-ში სრულად შემთხვევით გამოკრანა: 1) ალექ. გაჩუჩაძე და 2) შალ. კორინთელი, რომელთაც საღამოში მხოლოდ მონაწილეობა მიიღეს, რასთვისაც დიდა მადლობას ვუძღვებით.

# ფოტოგრაფია

მესიხი ჟვანიასი

გადვიდა ახალ ბინაზე—რუსთველის პრ. № 8, მუშათა სასახლის პირდაპირ. ასრულებს ყოველგვარ საფოტოგრაფიო სამუშაოს: იღებს პორტრეტულ, ჯგუფობრივ, შენობათა და სხვ. სურათებს, აღიღებს პორტრეტებს ფერადებით და სხვ.

შეკვეთებს ასრულებს რიგზე, ხელოვნურად.

სურათების გადაღება დღის 9 ს.—საღ. 6 ს.

აქვე მთი ოკება რეკლამულიცინის ბეჭდადების

## სურათები

4—2 5.

# „თეატრი და ცხოვრება“-ს

რედაქცია მოათავსებულია სასახლის ქ. № 5, მეორე სართულში,—ახალი კლუბის შესავალიდან მარცხენა მხარეს (ყოფ. ქართ. თეატრი).  
**ღიაა:** დღით 9 ვ ს., ნაშუადღევს 5—8 ს. რედაქტორის ნახე შეიძლება დღით 10—2 ს. აქვე მიიღება ხელისმოწერა 1924 წ. ჟურ.

# „თეატრი და ცხოვრება“-ზე

წლიურად 10 მან., ნახევარი წლით 6 მან. (გაგზავნით).

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.